

ภาคผนวก

สระลอย

a	अ ॐ उ उ अ अ अ अ	_____
ā	आ अ आ आ आ आ	_____
i	इ इ इ इ इ इ इ इ	_____
ī	ई ई ई ई ई ई ई ई	_____
u	उ उ उ उ उ उ उ उ	_____
ū	ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ ऊ	_____
ṛ	ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ	_____
ṛī	ऋ ऋ ऋ ऋ ऋ	_____
l	ल ल ल ल ल ल	_____
e	ए ए ए ए ए ए ए ए	_____
ai	ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ ऐ	_____
o	अ आ ओ ओ ओ ओ ओ ओ	_____
au	अ ओ औ औ औ औ औ औ	_____

पद्यञ्चनःतैमत्त

ka क क क क क क

kha ख ख ख ख ख ख

ga ग ग ग ग ग ग

gha घ घ घ घ घ घ

na न न न न न न

ca च च च च च च

cha छ छ छ छ छ छ

ja ज ज ज ज ज ज

jha झ झ झ झ झ झ

ña ञ ञ ञ ञ ञ ञ

ṭa ट ट ट ट ट ट

ṭha ठ ठ ठ ठ ठ ठ

ḍa ड ड ड ड ड ड

पय्यञ्चनञ्चैतमत्तं (तंअ)

dha	ढ ढ ढ ढ ढ ढ	
ṇa	ण ण ण ण ण ण	
ta	त त त त त त	
tha	थ थ थ थ थ थ	
da	द द द द द द	
dha	ध ध ध ध ध ध	
na	न न न न न न	
pa	प प प प प प	
pha	फ फ फ फ फ फ	
ba	ब ब ब ब ब ब	
bha	भ भ भ भ भ भ	
ma	म म म म म म	

พยัญชนะเต็มตัว (ต่อ)

ya	य॒ य॑ य॒ य॑ य॒ य॑	_____
ra	र॒ र॑ र॒ र॑ र॒ र॑	_____
la	ल॒ ल॑ ल॒ ल॑ ल॒ ल॑	_____
va	व॒ व॑ व॒ व॑ व॒ व॑	_____
śa	श॒ श॑ श॒ श॑ श॒ श॑	_____
ṣa	ष॒ ष॑ ष॒ ष॑ ष॒ ष॑	_____
sa	स॒ स॑ स॒ स॑ स॒ स॑	_____
ha	ह॒ ह॑ ह॒ ह॑ ह॒ ह॑	_____
kṣa	क्ष॒ क्ष॑ क्ष॒ क्ष॑ क्ष॒ क्ष॑	_____

การเรียนภาษาสันสกฤตจำเป็นต้องจดจำอักษรเทวนาครีให้ได้อย่างแม่นยำ ฉะนั้นผู้ศึกษาคควรฝึกเขียนบ่อยๆ จนจำได้แม่นยำและเกิดความชำนาญ นอกจากอักษรตัวเต็มรูปข้างต้นนี้แล้ว ยังมีการเขียนตัวซ้อน คือ พยัญชนะตั้งแต่สองตัวขึ้นไปไม่มีสระคั่น ในเบื้องต้น ให้ทำดังนี้

1. ใช้เขียนครึ่งตัว ตัวที่มีเส้นหลังเป็นแนวตั้ง ให้ลบเส้นตั้งแล้วนำพยัญชนะมาซ้อนเขียนเรียงต่อกันได้เลย โดยพยัญชนะขวามือสุดให้เขียนเต็มตัว เช่น ขย (ख्य), จม (ज्म)
2. ใช้เขียนเต็มตัว ใช้ในกรณีที่เขียนซ้อนกัน โดยพยัญชนะตัวแรกเขียนเต็มตัว ส่วนตัวถัดไปให้เขียนครึ่งตัว (ลบเส้นระดับ/ขีดบน) เช่น ทธ (त्थ), งค (ञ्ज)
3. กรณีอื่นๆ ดูรายละเอียดเรื่องพยัญชนะสังยุคต์ ในหัวข้อถัดไป

च		
च	च्	cca
चञ	चञ्	ccha
चञ्च	चञ्च	cchra
चण	च्ण	cña
ञ		
ञ	ञ्य	chya
ञञ	ञञ	chra
ज		
ज	ज्	jja
जञ	जञ्	jjha
जञ्च	जञ्च	jjhña

ञ		
ञ	ञ्	jña
ञञ	ञञ्	jñya
ञञ्च	ञञ्च	jra
ण		
ण	ण्	ñca
णञ	णञ्	ñcha
णञ्च	णञ्च	ñja
णञ्च	णञ्च	ñjya
ट		
ट	ट्	tta
टञ	टञ्	tña

थ		
थ	थ्य	thya
थञ	थञ्	thra
ण		
ण	ण्	dga
णञ	णञ्	dda
णञ्च	णञ्च	ddha
णञ्च	णञ्च	dbha
णञ्च	णञ्च	dva
ध		
ध	ध्य	dhya
धञ	धञ्	dhva

ण		
ण	ण्	ṇa
णञ	णञ्	ṇtha
णञ्च	णञ्च	ṇda
णञ्च	णञ्च	ṇdya
णञ्च	णञ्च	ṇdra
णञ्च	णञ्च	ṇdha
णञ्च	णञ्च	ṇṇa
ट		
ट	ट्	tka
टञ	टञ्	tkra
टञ	टञ्	tta

ण		
ण	ण्	tta
णञ	णञ्	ttya
णञ्च	णञ्च	ttra
णञ्च	णञ्च	ttva
णञ्च	णञ्च	tna
णञ्च	णञ्च	tnya
णञ्च	णञ्च	tpra
णञ्च	णञ्च	ttya
णञ्च	णञ्च	tra
णञ्च	णञ्च	trya
णञ्च	णञ्च	tsna

ण		
ण	ण्	thma
णञ	णञ्	thya
ण		
ण	ण्	dga
णञ	णञ्	dgha
णञ्च	णञ्च	dda
णञ्च	णञ्च	ddha
णञ्च	णञ्च	dba
णञ्च	णञ्च	dbha
णञ्च	णञ्च	dya
णञ्च	णञ्च	dva

ढ		
ढुढ	धु	dhna
ढु	ध	dhra
ढुध	धुय	dhrya
ढुव	धुव	dhva
न		
नुढ	नुत	nta
नुढध	नुत्य	ntyā
नुढु	नुत्र	ntra
नुण	नुद	nda
नुणु	नुद	ndra
नुढ	नुध	ndha

न		
नुदु	नुध	ndhra
नुढ	नुन	nna
नुपु	नुप	npra
प		
पुढ	पुस	pta
पुढध	पुस्य	ptya
पुढ	पुन	pna
पुप	पुप	ppa
पु	पु	pra
पुन	पु	pla
पुव	पुव	psva

व		
वुढ	वुध	bgha
वुढ	वुध	bdha
वुढ	वुन	bna
वुण	वुभ	bbha
वु	वु	bra
भ		
भुढ	भुन	bhna
भुपु	भुप	bhpra
भुढ	भुन	bhna
भु	भु	bhra
भुव	भुव	bhva

म		
मुढ	मुन	mna
मुपु	मुप	mpra
मुण	मुभ	mbha
मुढ	मुढ	mma
मुध	मुय	mya
मु	मु	mra
मुन	मु	mla
ल		
लुण	लुक	lka
लुन	लु लु	lla
लुव	लुव	lva
लुढ	लुह	lha

व		
वुढ	वुन	vna
वुध	वुय	vya
वु	वु	vra
वुव	वुव	vva
ष		
षु	षु	śca
षुध	षुय	ścya
षुढ	षुन	śna
षु	षु	śra
षुध	षुय	śrya
षुन	षु	śla
षुव	षुव	śva

ष		
षु	षु	ṣṭa
षुव	षुव	ṣṭva
षु	षु	ṣṭha
श		
शुढ	शु	stra
शुढ	शु	sna
ह		
हुढ	हु	hṇa
हुढ	हु	hna
हुढ	हु	hma
हुध	हुय	hya
हुव	हुव	hva

• รูปอักษรพิเศษที่เกิดจากพยัญชนะประสมกับสระ

1.	रु	रु	ru	เช่น	चारु	ความหมาย	งดงาม
2.	रू	रू	rū	เช่น	रूपं	ความหมาย	รูป
3.	हृ	हृ	hr̥	เช่น	हृदय	ความหมาย	หัวใจ

• อักษรพิเศษ

र (r̥) เป็นอักษรที่มีการเขียนเป็นพิเศษ เมื่อเขียนผสมกับสระและควบกล้ำพยัญชนะตัวอื่นๆ จะมีรูปเขียน 3 ชนิด คือ

1. र् = रु r̥ ธรรมดา ใช้ในกรณีที่ रु r̥ ผสมกับสระทั่วไป

เช่น राम = राम rāma พระราม
रक्षति = रक्षति rakṣati เขากับรักษา

2. र्- = रु r̥ ควบกล้ำ ใช้ในกรณีที่ रु r̥ ออกเสียงควบกล้ำกับพยัญชนะทั่วไป โดยมีพยัญชนะอยู่ข้างหน้าติดกับ ร และมีสระตามหลังมาติดกับ ร

เช่น ग्राम = ग्राम grāma หมู่บ้าน
स्त्री = स्त्री strī ผู้หญิง

3. र्[◌] = रु r̥ เราะพะ ใช้ในกรณีที่ रु r̥ มีสระอยู่ข้างหน้าติดกับ ร และมีพยัญชนะตามหลังมาติดกับ ร ในการเขียนอักษรเทวนาครี रु เราะพะ จะเขียนไว้บนตัวอักษรเต็มรูปที่ออกเสียงตามหลังมันเสมอ

เช่น तर्क = तर्क tarka ตรรกะ, ความสงสัย, วิถีหาเหตุผล
धर्म = धर्म dharma ธรรมะ, หน้าที่, ธรรมชาติ
सर्व = सर्व sarva ทุกอย่าง, ทั้งหมด

ศัพท์านุกรมสันสกฤต-ไทย

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
อ, अ, a			
อกษ (ป.)	अक्ष	akṣa	ลูกเต๋า, ลูกบาศก์
อกษน (นป.)	अक्षन्	akṣan	ตา
อกษิ (นป.)	अक्षि	akṣi	ตา
อคฺนิ (ป.)	अग्नि, अग्नि	agni	ไฟ, เทพอัคคี
อคร (นป.)	अग्र	agra	ยอด, ปลาย
องค (นป.)	अङ्ग	aṅga	แขนขา, ร่าง
อช (นป.)	अज	aja	แพะ
อตส (อวย.)	अतस्	atas	จากที่นี่, เนื่องจากนี้, เพราะฉะนั้น
อติถิ (ป.)	अतिथि	atithi	แขก, ผู้มาเยือน
อตร (อวย.)	अत्र	atra	ที่นี่, ใน...นี้, ณ บัดนี้
อถ (อวย.)	अथ	atha	ในลำดับนั้น, ที่นี่
อถรวเวท (ป.)	अथर्ववेद	atharvaveda	คัมภีร์อถรรพเวท
อถวา (อวย.)	अथवा	athavā	หรือ, อีกอย่างหนึ่ง
อทย (อวย.)	अद्य	adya	วันนี้
อธรรม (ป.)	अधर्म	adharma	ความอธรรม
อชฺสตาต (อวย.)	अधस्तात्	adhastāt	ล่าง, ใต้
อชิก (คุณ.)	अधिक	adhika	มากกว่า, ใหญ่กว่า, ใหญ่ที่สุด, เกิน
อชฺนา (อวย.)	अधुना	adhunā	บัดนี้
อชฺวรย (ป.)	अध्वर्यु	adhvaryu	พราหมณ์อชฺวรย (ผู้สวดคัมภีร์ยชุรเวท)
อนนฺตรม (อวย.)	अनन्तरम्	anantaram	ต่อจากนั้น, ทันทีจากนั้น
อนรฺถ (ป.)	अनर्थ	anartha	ความยากแค้น, ความยากไร้
อนวทย (คุณ.)	अनवद्य	anavadya	หาที่ตำหนิไม่ได้
อนฤต (นป.)	अनृत	anṛta	ความเท็จ, ความไม่จริง
อนुकूल (ป.)	अनुकूल	anukūla	ความอนุเคราะห์, ความช่วยเหลือ
อนुकूल (คุณ.)	अनुकूल	anukūla	เป็นไปได้ในทางดี, มีโชคดี

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
อนู (นปฺ.)	अनु	anu	อณู, อะตอม (คุณ. เล็ก, น้อย)
อนุชญา (สตรฺ.)	अनुज्ञा	anujñā	คำอนุญาต, การอนุญาต
อนुरुป (คุณ.)	अनुरुप	anurūpa	เหมาะสม, สมควร, คู่ควร
อนุต (ปฺ.)	अन्त	anta	ปลาย, ที่สุด, วาระสุดท้าย
อนุตฺร (นปฺ.)	अन्तर	antara	ภายใน, ที่ในระหว่าง, ความแตกต่าง, โอกาส
อนุตฺร (คุณ.)	अन्तर	antara	ที่อยู่ภายใน, ในระหว่างทาง
อนฺน (นปฺ.)	अन्न	anna	อาหาร, ของกิน
อนฺธฺร (ปฺ.)	अन्धर	andhara	แคว้นอันธฺร, ประชาชนแห่งแคว้นอันธฺร (พหุ.)
อนฺย (คุณ.)	अन्य	anya	อื่น, นอกจาก (ใช้กับ c.5)
อนฺยต (นปฺ.)	अनृत	anṛta	ความเท็จ, ความไม่จริง
อปร (คุณ.)	अपर	apara	ต่ำกว่า, อื่น, ต่อไปภายภาคหน้า
อปิ (อวฺย.)	अपि	api	แม้, ถึงแม้, ด้วย, อีกประการหนึ่ง
อปฺ (สตรฺ.)	अप्	ap	น้ำ (ใช้เป็นพหูพจน์เท่านั้น)
อปฺสรสฺ (คุณ.)	अप्सरस्	apsaras	นางอัปสร
อภิปฺรายน (ปฺ.)	अभिप्राय	abhiprāya	แผน, โครงการ, ความตั้งใจ, ความต้องการ
อภฺยาส (ปฺ.)	अभ्यास	abhyāsa	การทำงจำ, การเล่าเรียน
อम्บฺ (นปฺ.)	अम्बु	ambu	น้ำ
อम्ฤต (นปฺ.)	अमृत	amṛta	น้ำอมฤต
อริ (ปฺ.)	अरि	ari	ข้าศึก
อर्थ (ปฺ.)	अर्थ	artha	ความหมาย, จุดประสงค์, ทรัพย์สินของ
อลम् (อวฺย.)	अलम्	alam	เพียงพอ, พอกันที่... (ใช้กับ c.3) เหมาะสมกับ... (ใช้กับ c.4)
อลิ (ปฺ.)	अलि	ali	สิ่ง
อลฺป (คุณ.)	अल्प	alpa	เล็ก, น้อย
อศฺรฺ (นปฺ.)	अश्रु	aśru	น้ำตา
อศฺว (ปฺ.)	अश्व	aśva	ม้า
อศฺวินฺ (ปฺ.)	अश्विन्	aśvin	เทพผู้ทรงม้า (เป็นทวิพจน์เสมอ)
อสิ (ปฺ.)	असि	asi	ดาบ

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
อสูร (ปुं.)	असुर	asura	อสูร
อस्थन, अस्थि (नपुं.)	अस्थन्, अस्थि	asthan, asthi	กระดูก
आ, आ, ā			
आ (अव्य.)	आ	ā	ไปจนถึง (ใช้กับ c.2 หรือ c.5)
आकार (पुं.)	आकार	ākāra	รูปร่าง, आकार
आकाश (पुं.)	आकाश	ākāśa	आकाश, ฟ้า
आक्रान्त (कुण्.)	आक्रान्त	ākrānta	โจมตีแล้ว, เบียดเบียนแล้ว
आचार (पुं.)	आचार	ācāra	ความประพฤติ, การดำเนินชีวิต
आचार्य (पुं.)	आचार्य	ācārya	ครู, ผู้สอน, อาจารย์
आज्ञा (सुत्री.)	आज्ञा	ājñā	คำสั่ง
आत्मन् (पुं.)	आत्मन्	ātman	ตัวตน, आत्मन्
आदित्य (पुं.)	आदित्य	āditya	ดวงอาทิตย์, आदित्यเทพ
आदेश (पुं.)	आदेश	ādeśa	คำสั่ง, บทบัญญัติ
आपात् (सुत्री.)	आपाद्	āpād	เคราะห์ร้าย, ความวิบัติ, ยามยาก
आयुस् (नपुं.)	आयुस्	āyus	อายุ
आयुष्मन्त (कुण्.)	आयुष्मन्त्	āyuṣmant	ผู้มีอายุ (ใช้เป็นคำทักทาย)
आशा (सुत्री.)	आशा	āśā	ความหวัง
आसु (कुण्.)	आसु	āśu	เร็ว
आश्रम (पुं.)	आश्रम	āśrama	आश्रम
आसन (नपुं.)	आसन	āsana	ที่นั่ง
इ, इ, i			
इच्छा (सुत्री.)	इच्छा	icchā	ความปรารถนา, ความใคร่
इत्स (अव्य.)	इत्स्	itas	จากที่นี่, เนื่องจากเหตุนี้, ในโลกนี้
इति (अव्य.)	इति	iti	ว่า “...” (คำแสดงคำพูดนั้นจบลง)
इत्र (कुण्.)	इत्र	itra	อื่น, อีกรอย่างหนึ่ง
इदानीम् (अव्य.)	इदानीम्	idānīm	บัดนี้
इन्दु (पुं.)	इन्दु	indu	พระจันทร์
इन्द्र (पुं.)	इन्द्र	indra	พระอินทร์
इन्द्राणी (सुत्री.)	इन्द्राणी	indrāṇī	อินทราณี, ซายาของพระอินทร์
इयन्त (कुण्.)	इयन्त्	iyant	มากเหลือเกิน

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
อิว (อวฺย.)	इव	iva	เพียงดั่ง, เหมือน
อิษุ (ปฺ.)	इषु	iṣu	ลูกศร, หน้าไม้
อิห (อวฺย.)	इह	iha	ที่นี่
อี, ई, ī			
อีทฤคฺ (คฺณ.)	ईदृक्	īdr̥ś	เช่นนั้น
อีศฺวร (ปฺ.)	ईश्वर	īśvara	พระเจ้าเป็นใหญ่, อีศฺวร
อีศฺวร (คฺณ.)	ईश्वर	īśvara	ผู้เป็นใหญ่, ผู้มีอำนาจ
อุ, उ, u			
อุทก (นปฺ.)	उदक	udaka	น้ำ
อุทฺธิ (ปฺ.)	उदधि	udadhi	ทะเล
อุทร (นปฺ.)	उदर	udara	ท้อง
อุทฺธิจि (สฺตรฺ.)	उदीची	udīcī	แดนเหนือ
อุทฺธาน (นปฺ.)	उद्यान	udyāna	สวน
อุทฺโยค (ปฺ.)	उद्योग	udyoga	ความหมั่น, ความขยัน
อุปนยन (ปฺ.)	उपनयन	upanayana	พิธีอุปนัยน
อุปนิษท (สฺตรฺ.)	उपनिषद्	upanīṣad	คัมภีร์อุปนิษท
อุปวित (นปฺ.)	उपवित	upavīta	สังวาลพราหมณ์, สายธูร่า, สายยัชโญปวิต
อุรวาศิ (สฺตรฺ.)	उर्वाशी	urvaśī	ชื่อนางอัปสร
อุษฺณิห (สฺตรฺ.)	उष्णिह	uṣṇih	อุษฺณิหะ, ชื่อฉันทันในคัมภีร์ฤคเวท
ฤ, ऋ, ṛ			
ฤกษ (ปฺ.)	ऋक्ष	ṛkṣa	หมี
ฤคเวท (ปฺ.)	ऋग्वेद	ṛgveda	คัมภีร์ฤคเวท
ฤจ (สฺตรฺ.)	ऋच्	ṛc	บทประพันธ์แต่ละบทของคัมภีร์ฤคเวท, คัมภีร์ฤคเวท (พหุ.)
ฤณ (นปฺ.)	ऋण	ṛṇa	หนี้
ฤตฺวิช (ปฺ.)	ऋत्विज्	ṛtvij	ผู้บูชาบวงสรวงตามฤคฤกาล, พราหมณ์ผู้ ประกอบพิธี, พราหมณ์ฤตฺวิช
ฤษิ (ปฺ.)	ऋषि	ṛṣi	ฤษี
เอ, ए, e			
เอตฺรฺหิ (อวฺย.)	एतर्हि	etarhi	ในกาลบัดนี้

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
เอว (อวฺย.)	एव	eva	นั่นเทียว
เอวम् (อวฺย.)	एवम्	evam	ด้วยประการเช่นนี้
เอา, औ, au			
เอาษธ (นปฺ.)	औषध	auśadha	ยา
ก, क, ka			
กฏ (ปฺ.)	कट	kaṭa	เสื่อ
กณฐ (ปฺ.)	कण्ठ	kaṅṭha	คอ
กถम् (อวฺย.)	कथम्	katham	อย่างไร?, ด้วยประการเช่นไร?
กถา (สฺตฺร.)	कथा	kathā	เรื่องเล่า
กทา (อวฺย.)	कदा	kadā	ในกาลใด, เวลาใด
กทาจิตฺ, กทาจน, กทาปี (อวฺย.)	कदाचित्, कदाचन, कदापि	kadācit, kadācana, kadāpi	ไม่ว่าในกาลใด, บางเวลา
กนฺยา (สฺตฺร.)	कन्या	kanyā	ลูกสาว, หญิงสาว
กปี (ปฺ.)	कपि	kapi	ลิง, พระยากระบี่
กโปต (ปฺ.)	कपोत	kapota	นกพิราบ, นกเขา
กรตฺฤ (ปฺ.)	कर्तृ	karṭṛ	ผู้กระทำ, ผู้แต่ง, ซึ่งกระทำอยู่
กร (ปฺ.)	कर	kara	มือ, งวง, แสง, รัศมี, ภาษี
กรินฺ (ปฺ.)	करिन्	karin	ช่าง
กรณ (ปฺ.)	कर्ण	karṇa	หู
กรมนฺ (นปฺ.)	कर्मन्	karman	งาน, หน้าที่, กรรม, พิธีกรรม
กลห (ปฺ.)	कलह	kalaha	การทะเลาะ
กลา (สฺตฺร.)	कला	kalā	ศิลปะ, เลี้ยว
กลียุค (นปฺ.)	कलियुग	kaliyuga	กลียุค, ยุคสุดท้ายของกัลป์
กวิ (ปฺ.)	कवि	kavi	กวี, ผู้รู้
กल्याณ (นปฺ.)	कल्याण	kalyāṇa	ความดีงาม, การพ้นทุกข์
กาก (ปฺ.)	काक	kāka	กา
กาณ (คฺณ.)	काण	kāṇa	ตาบอด (ข้างเดียว)
กานฺตา (สฺตฺร.)	कान्ता	kāntā	หญิงสาว
กาม (ปฺ.)	काम	kāma	ความปรารถนา, ความรัก, กามเทพ

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
กามทุษ (คุณ.)	कामदुघ	kāmadugha	ซึ่งบันดาลให้ได้ตั้งใจนึก
กามทุห (คุณ.)	कामदुह	kāmaduh	ซึ่งบันดาลให้ได้ตั้งใจนึก, ให้ได้ทุกอย่าง
กาย (ป.)	काय	kāya	กาย, ร่างกาย
การณ (นป.)	कारण	kāraṇa	เหตุ
การย (นป.)	कार्य	kārya	งาน, หน้าที่, กิจอันพึงทำ
กาล (ป.)	काल	kāla	กาล, เวลา
กาวย (นป.)	काव्य	kāvya	กาพย์, บทประพันธ์ของกวี
กาตี (สตร.)	काशी	kāśī	ชื่อเมือง (อีกชื่อหนึ่งของพาราณสี)
กาษฐ (นป.)	काष्ठ	kāṣṭha	ไม้, เศษไม้, ไม้พิน
กีรติ (สตร.)	कीर्ति	kīrti	เกียรติ
กีศ (คุณ.)	कीश	kīśa	ผอม
กุกกุฏ (ป.)	कुक्कुट	kukkuṭa	ไก่
กุตส (อว.)	कुतस्	kutas	จากที่ใด?, จากไหน?, เพราะเหตุใด
กุตร (อว.)	कुत्र	kutra	ณ สถานที่ใด?, สู่ที่ใด?
กุนต (ป.)	कुन्त	kunta	หอก
กุมาร (ป.)	कुमार	kumāra	กุมาร, เด็กผู้ชาย, เจ้าชาย
กุศล (คุณ.)	कुशल	kuśala	ฉลาด, แสบคาย, เชี่ยวชาญ
กฤตสน (คุณ.)	कृत्स्न	kṛtsna	ทั้งสิ้น, ทั้งหมด
กฤปา (สตร.)	कृपा	kṛpā	ความสงสาร, ความกรุณา, ความใจอ่อน
กฤषิ (สตร.)	कृषि	kṛṣi	การเพาะปลูก, การกลีกรรรม
กฤษณ (นป.)	कृष्ण	kṛṣṇa	พระกฤษณะ
กฤษณ (คุณ.)	कृष्ण	kṛṣṇa	ดำ
เกตุ (ป.)	केतु	ketu	ธง
เกศ (ป.)	केश	keśa	ผม
ไกลาส (ป.)	कैलास	kailāsa	เขาไกลาส
โกกิล (ป.)	कोकिल	kokila	ดูเหว่า
โกฏิ (สตร.)	कोटि	koṭi	ปลาย, ยอด
โกป (ป.)	कोप	kopa	ความโกรธ
เกาสลยา (สตร.)	कौसल्या	kausalyā	พระนางเกาสลยา
กรีธา (สตร.)	क्रीडा	kṛīḍā	การเล่น

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
กว (อวฺย.)	क्व	kva	ณ สถานที่ใด?, ผู้ที่ใด?
กวจิต (อวฺย.)	क्वचित्	kvacit	บาง(คน), บาง(สิ่ง), บางที่
กษตริย (ปฺ.)	क्षत्रिय	kṣatriya	นักรบ (วรรณะกษัตริย์)
กษิติป (ปฺ.)	क्षितिप	kṣitipa	ผู้ครองแผ่นดิน, พระเจ้าแผ่นดิน
กษีร (นปฺ.)	क्षीर	kṣīra	น้ำนม
กษेत्र (นปฺ.)	क्षेत्र	kṣetra	ทุ่ง, ทุ่งนา
โกरुช (ปฺ.)	क्रोध	krodha	ความโกรธ
ข, ख, kha			
ขงค (ปฺ.)	खङ्ग	khaṅga	ดาบ
ขนิตร (นปฺ.)	खनित्र	khanitra	จอบ, เสียม
ขร (คุณ.)	खर	khara	ร้อน, เผ็ด, คม, โหดร้าย, หยาบคาย
ขล (ปฺ.)	खल	khala	คนร้าย, อันทพาล
ขยาด (คุณ.)	ख्यात	khyāta	อันลือนาม
ค, ग, ga			
คङคา (สฺตฺรี.)	गङ्गा	gaṅgā	แม่น้ำคङคา
คช (ปฺ.)	गज	gaja	ช้าง
คติ (สฺตฺรี.)	गति	gati	ท่าเดิน, แดนไป, ที่พึ่ง
คन्ध (ปฺ.)	गन्ध	gandha	กลิ่น
คन्धर्व (คุณ.)	गन्धर्व	gandharva	เป็นพวกคนธรรพ์
ครีयांस (คุณ.)	गरीयांस	garīyāms	ประเสริฐ, ประเสริฐกว่า, ได้รับการนับถือ กว่า
ครุทภ (ปฺ.)	गर्दभ	gardabha	ลา
คิริ (ปฺ.)	गिरि	giri	ภูเขา
คีต (นปฺ.)	गीत	gīta	เพลง
คีร (สฺตฺรี.)	गीर्	gīr	เสียง, เพลง
คุณ (ปฺ.)	गुण	guṇa	คุณความดี, คุณสมบัติ, สายธนู
คุรุ (ปฺ.)	गुरु	guru	ครู, (คุณ. หนัก, มีความสำคัญ, น่านับถือ)
คฺุหา (สฺตฺรี.)	गुहा	guhā	ถ้ำ
คฺุท (นปฺ.)	गृह	gṛha	เรือน
คฺุทสฺถ (ปฺ.)	गृहस्थ	gṛhastha	ผู้ครองเรือน

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
โค (ปुं., สตรี.)	गो	go	วัว (ตัวผู้และตัวเมีย)
โคป (ปुं.)	गोप	gopa	โคบาล, ผู้พิทักษ์
โคपाल (ปुं.)	गोपाल	gopāla	คนเลี้ยงวัว, คนเลี้ยงสัตว์
โคตร (नपुं.)	गोत्र	gotra	โคตร, เชื้อสาย, เผ่าพันธุ์
โคตว (नपुं.)	गोत्व	gotva	ความเป็นวัว, ความโง่
เคารว (नपुं.)	गौरव	gaurava	ความน่านับถือ, ความเป็นครู, ความหนัก
ครนุถ (पुं.)	ग्रन्थ	grantha	หนังสือ, งานที่ประพันธ์เป็นเล่ม
คราม (पुं.)	ग्राम	grāma	บ้าน, หมู่บ้าน
घ, च, gha			
ฆฏ (पुं.)	घट	ghaṭa	หม้อ, โอง, ไท, ภาชนะดิน
ฆास (पुं.)	घास	ghāsa	หญ้าแห้ง
ฆृत (नपुं.)	घृत	ghṛta	เนยใส
ज, च, ca			
จ (अव्य.)	च	ca	และ, ด้วย
จกร (नपुं.)	चक्र	cakra	จักร, ล้อ
จक्षุส (नपुं.)	चक्षुस्	cakṣus	ตา
จตุष्पद् (पुं.)	चतुष्पद्	catuspad	สัตว์สี่เท้า (คณ. มีสี่เท้า)
จन्धรมส (नपुं.)	चन्द्रमस्	candramas	พระจันทร์
जरघ्न (पुं., नपुं.)	चरण	carāṇa	เท้า, ขา
जरित (नपुं.)	चरित	carita	การดำเนินชีวิต, ชีวิตประวัติ, ประวัติ
จรมนุ (नपुं.)	चर्मन्	carman	หนัง, หนังสัตว์
जार (पुं.)	चार	cāra	ผู้สอดแนม, สายลับ, จารบุรุษ
जारु (कुण्.)	चारु	cāru	งาม, สวยงาม
จิตต (नपुं.)	चित्त	citta	จิต, ความคิด, ใจ
จिरम् (अव्य.)	चिरम्	ciram	ยั่งยืน, นาน
จुष्ट (स्त्री.)	चूष्ट	cūṣṭa	พมจุก, มวยพม
เจต (अव्य.)	चेत्	cet	ถ้า
โจदन (कुण्.)	चोदन	codana	ผู้/เครื่องกระตุ่น
छ, च, cha			
छत्त्र (नपुं.)	छत्र	chattrā	ร่ม, ฉัตร

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ฉาตร (ปुं.)	छात्र	chātra	นักเรียน, ลูกศิษย์
ฉายา (सुत्री.)	छाया	chāyā	ร่ม, เงา
ख, ज, ja			
खदत्त (नपुं.)	जगत्	jagat	โลก, จักรวาล
खन (पुं.)	जन	jana	คน, ประชาชน (พหู.)
खनक (पुं.)	जनक	janaka	พ่อ
खनी (सुत्री.)	जननी	jananī	แม่
खन्मन् (नपुं.)	जन्मन्	janman	ความเกิด, ชีวิต, ชนม์
खय (पुं.)	जय	jaya	ชัยชนะ
खरा (सुत्री.)	जरा	jarā	ชรา, ความแก่
खलधि (पुं.)	जलधि	jaladhi	ทะเล
खल (नपुं.)	जल	jala	น้ำ
खव (पुं.)	जव	java	ความเร็ว
खाति (सुत्री.)	जाति	jāti	ความเกิด, สัญชาติ, ชนชั้นของคน
खामातृ (पुं.)	जामातृ	jāmātr	ลูกเขย
खाल (नपुं.)	जाल	jāla	ข่าย
खीवित (नपुं.)	जीवित	jīvita	ชีวิต
खुहु (सुत्री.)	जुहु	juhū	ทัพพี (ใช้ตักเนยในพิธียัชญะ)
ख्यान (नपुं.)	ज्ञान	jñāna	ความรู้, ญาณ
खया (सुत्री.)	ज्या	jyā	สายธนู
ख्येषु (कुण्.)	ज्येष्ठ	jyēṣṭha	อายุสูงสุด, เจริญที่สุด
ख्योतिष (नपुं.)	ज्योतिष	jyotiṣa	ดาราศาสตร์, ชื่อคัมภีร์
ख्योतिस् (नपुं.)	ज्योतिस्	jyotis	แสงสว่าง, ดวงดาว
त, त, ta			
तदित (सुत्री.)	तदित्	taḍit	ฟ้าแลบ
तदत् (अव्य.)	तदत्	tatas	เนื่องจากเหตุนั้น
तदत् (अव्य.)	तत्र	tatra	ณ สถานที่นั้น, ยังที่นั้น
तदा (अव्य.)	तथा	tathā	ฉันทันนั้น
तदनन्तरम् (अव्य.)	तदनन्तरम्	tadanantaram	ทันทีทันใดจากนั้น
तद्यथा (अव्य.)	तद्यथा	tadyathā	ในทำนองนั้น, เช่นว่านี้แหละ

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ตทา (อวฺย.)	तदा	tadā	ในกาลนั้น
ตनु (สฺตฺร.)	तनु	tanu	ร่างกาย (คุณ. พอม, บาง)
ตปสฺ (นปฺ.)	तपस्	tapas	ตบะ, การทรมานตน
ตรุ (ปฺ.)	तरु	taru	ต้นไม้
ตรุณ (คฺณ.)	तरुण	taruṇa	เป็นวัยรุ่น, หนุ่ม, ดรุณ
तालु (นปฺ.)	तालु	tālu	เพดานปาก
ติล (ปฺ.)	तिल	tila	เมล็ดงา
ติลक (ปฺ.)	तिलक	tilaka	เมล็ดงา, จุดที่แต้มที่หน้าผาก, ไฟ, อภรณ์
तीर (นปฺ.)	तीर	tīra	ฝั่ง, ฝั่งแม่น้ำ
तीव्र (คฺณ.)	तीव्र	tīvra	ร้ายแรง, รุนแรง
तु (อวฺย.)	तु	tu	แต่, อย่างไรก็ตาม, อนึ่ง, โดยแท้
तृण (นปฺ.)	तृण	tr̥ṇa	หญ้า
तृष्णा (สฺตฺร.)	तृष्णा	tr̥ṣṇā	ความอยาก, ความกระหาย
त्रिवृत् (คฺณ.)	त्रिवृत्	trivṛt	มีสามส่วน, มีพับสามพับ
त्रिष्टुम् (สฺตฺร.)	त्रिष्टुम्	triṣṭubh	ชื่อฉันทชนิดหนึ่ง
त, द, da			
तक्षिण (คฺณ.)	दक्षिण	dakṣiṇa	ทางทิศใต้, ขวามือ, ดินแดนทางใต้ (นาม)
तण्ड (ปฺ.)	दण्ड	daṇḍa	ไม้เท้า, ไม้ถือ, การลงทัณฑ์
तधन्, तधि (นปฺ.)	दधन्, दधि	dadhan, dadhi	นมส้ม
तनुत (ปฺ.)	दन्त	danta	ฟัน
तरिद्र (คฺณ.)	दरिद्र	daridra	ยากจน
तरुदन (นปฺ.)	दर्शन	darśana	ระบบปรัชญา(ของอินเดีย), พรรคนะ
तरथ (ปฺ.)	दशरथ	daśaratha	ชื่อคน, ท้าวทศรถ
तान (นปฺ.)	दान	dāna	ทาน, ของที่ให้
तातृ (ปฺ.)	दातृ	dātṛ	ผู้ให้ ให้อยู่, มีใจโอบอ้อมอารี (คฺณ.)
तास (ปฺ.)	दास	dāsa	ทาส
तासी (สฺตฺร.)	दासी	dāsī	นางทาส, หญิงรับใช้
तारु (นปฺ.)	दारु	dāru	ไม้, ท่อนไม้
तिन (นปฺ.)	दिन	dina	วัน

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ทิว (สฺตฺรึ.)	दिव्	div	ท้องฟ้า
ทิวย (คฺณ.)	दिव्य	divya	เป็นทิพย์, เป็นของสวรรค์, เป็นของเทวะ
ทิล (สฺตฺรึ.)	दिश्	diś	ทิศ, ท้องฟ้า
ทีรฺหม (อวฺย.)	दीर्घम्	dīrgham	ยาว, ไกล
ทฺคฺธ (ปฺ.)	दुग्ध	dugdha	นํ้านม
ทฺรฺชน (ปฺ.)	दुर्जन	durjana	คนเลว
ทฺรฺทศ (สฺตฺรึ.)	दुर्दशा	durdaśā	คราวเคราะห์, เคราะห์กรรม
ทฺรฺลภ (คฺณ.)	दुर्लभ	durlabha	หาได้ยาก
ทฺษ (นปฺ.)	दुःख	duḥkha	ความทุกข์
ทฺหิตฺ (สฺตฺรึ.)	दुहितृ	duhitṛ	ธิดา, ลูกสาว
ทฺษปรยुक्त (คฺณ.)	दुष्प्रयुक्त	duṣprayukta	ใช้ผิด, ใช้ไม่เป็น (กรรมวาจก)
ทฺต (ปฺ.)	दूत	dūta	ทูต
ทฺร (คฺณ.)	दूर	dūra	ไกล
ทฺฤषท (สฺตฺรึ.)	दृषद्	ḍṛṣad	หिन, หินบด
ทฺฤศ (สฺตฺรึ.)	दृश्	ḍṛś	การมองเห็น, ภาพที่เห็น, ดวงตา
เทว (ปฺ.)	देव	deva	เทวดา, เทพเจ้า
เทวี (สฺตฺรึ.)	देवी	devī	เทวี, พระนาง, นางฟ้า
เทวกุล (นปฺ.)	देवकुल	devakula	เทวสถาน, เทวาลัย
เทวกี (สฺตฺรึ.)	देवकी	devakī	พระนางเทวกี
เทวตา (สฺตฺรึ.)	देवता	devatā	เทวดา
เทศ (ปฺ.)	देश	deśa	ดินแดน, ประเทศ
เทห (ปฺ.)	देह	deha	ร่างกาย
ทฺรวฺย (นปฺ.)	द्रव्य	dravya	ทรัพย์
ทฺยฺติ (สฺตฺรึ.)	द्युति	dyuti	ความสว่าง, ความขาว
ทฺรฺษฏ (ปฺ.)	द्रष्टु	draṣṭṛ	ผู้เห็น, ฤๅษี (ผู้เห็นบทสวด) (คฺณ. เห็นอยู่)
ทฺวาร์ (สฺตฺรึ.)	द्वार्	dvār	ประตู
ทฺวิช (ปฺ.)	द्विज	dvija	ทวิชาติ
ทฺวิชาติ (ปฺ.)	द्विजाति	dvijāti	ทวิชาติ (เหมือน ทฺวิช)
ทฺวิปท (ปฺ.)	द्विपद्	dvipad	สัตว์สองเท้า (คฺณ. มีสองเท้า)
ทฺวิษ (ปฺ.)	द्विष्	dviṣ	ช้ำคึก

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ทวีป (ปฺ., นปฺ.)	द्वीप	dvīpa	เกาะ, ทวีป
ธ, ध, dha			
ธน (นปฺ.)	धन	dhana	ทรัพย์, เงิน
ธนิหฺ (คฺณ.)	धनिन्	dhanin	มั่งคั่ง, ผู้มีทรัพย์
ธนุสฺ (นปฺ.)	धनुस्	dhanus	ธนู, หน้าไม้, คั่นธนู, คั่นคร
ธรมฺ (ปฺ.)	धर्म	dharma	ธรรม, ความดีงาม
ธาดตฺ (ปฺ.)	धातु	dhātṛ	ผู้สร้าง, พระพรหมา
ธานุย (นปฺ.)	धान्य	dhānya	ข้าว, ข้าวเปลือก
ธาวน (นปฺ.)	धावन	dhāvana	สนามวิ่งแข่ง, การวิ่ง
ธึ (สฺตฺร.)	धी	dhī	ความคิด, ความฉลาด
ธิมตฺ (ปฺ.)	धीमत्	dhīmat	ผู้ฉลาด
ธึร (คฺณ.)	धीर	dhīra	มั่นคง, กล้า, ฉลาด
ธฤติ (สฺตฺร.)	धृति	dhṛti	ความหนักแน่น, ความมั่นคง
ธenu (สฺตฺร.)	धेनु	dhenu	แม่โคนม
ธैรย (นปฺ.)	धैर्य	dhairya	ความมั่นคง, ความแน่วแน่
न, न, na			
น (อวฺย.)	न	na	ไม่
นख (นปฺ.)	नख	nakha	เล็บ
นคร (นปฺ.)	नगर	nagara	เมือง
นครี (สฺตฺร.)	नगरी	nagarī	เมือง
นที (สฺตฺร.)	नदी	nadī	แม่น้ำ
นมสฺ (นปฺ.)	नमस्	namas	ความนอบน้อม, การไหว้
นร (ปฺ.)	नर	nara	คน
นรก (ปฺ.)	नरक	naraka	นรก
นามนฺ (นปฺ.)	नामन्	nāman	ชื่อ
นาฏก (นปฺ.)	नाटक	nāṭaka	เรื่องละคร, บทละคร
นารี (สฺตฺร.)	नारी	nārī	หญิง
นาลี (สฺตฺร.)	नाली	nālī	ท่อน้ำ
นาवीน (คฺณ.)	नावीन	nāvīna	ใหม่
นาศ (ปฺ.)	नाश	nāśa	ความพินาศ

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
นิตยम् (อวฺย.)	नित्यम्	nityam	เสมอ, เป็นนิตย์
นิตเทศ (ปฺ.)	निदेश	nideśa	คำสั่ง, คำชี้แจง
นิตฺรฤติ (สฺตฺร.)	निर्वृति	nirvṛti	ความสุข, ความพอใจ
นิตฺจย (ปฺ.)	निश्चय	niścaya	ความแน่นอน, การตัดสินใจ
นิจ (คฺณ.)	नीच	nīca	ต่ำ, ต่ำช้า
นิตฺรฺ (คฺณ.)	नीरुज्	nīruj	ไร้โรคภัย, มีสุขภาพดี, อยู่เย็นเป็นสุข
นฤตฺต (นปฺ.)	नृत्त	nṛtta	การพ้อนร่า
นฤป (ปฺ.)	नृप	nṛpa	พระเจ้าแผ่นดิน
นฤปติ (ปฺ.)	नृपति	nṛpati	พระเจ้าแผ่นดิน
เนตฺร (นปฺ.)	नेत्र	netra	ตา
เนตฺฤ (ปฺ.)	नेत्रु	netr	หัวหน้า, ผู้นำ
เนา (สฺตฺร.)	नौ	nau	เรือ

ป, प, pa

ปกฺษ (ปฺ.)	पक्ष	pakṣa	ปีก, ข้าง, ฝ่าย, ปักข์
ปกฺษิน (ปฺ.)	पक्षिन्	pakṣin	นก
ปङ्ก (นปฺ.)	पङ्क	paṅka	โคลน, ตม, หล่ม
ปฏฺ (คฺณ.)	पटु	paṭu	คม, มีเล่ห์เหลี่ยม
ปณฺชิต (ปฺ.)	पण्डित	paṇḍita	บัณฑิต, ผู้รู้
ปติ (ปฺ.)	पति	pati	สามี, ผู้เป็นใหญ่
ปตฺตฺร (นปฺ.)	पत्र	patra	ใบไม้, จดหมาย
ปตฺนี (สฺตฺร.)	पत्नी	patnī	แม่เรือน, ภรรยา
ปถน /ปถิ ((นปฺ.)	पथन्, पथि	pathan, pathi	ทาง, หนทาง
ปถย (คฺณ.)	पथ्य	pathya	เหมาะ, เหมาะสม, เป็นประโยชน์
ปท (ปฺ.)	पद्	pad	เท้า
ปท (นปฺ.)	पद	pada	ก้าว, ก้าวย่าง, สถานที่, แหล่งที่
ปทม (ปฺ., นปฺ.)	पद्म	padma	บัวหลวง
ปยส (นปฺ.)	पयस्	payas	น้ำนม
ปรโลก (ปฺ.)	परलोक	paraloka	โลกอื่น, โลกหน้า
ปร (คฺณ.)	पर	para	สูงสุด (เทียบ ปร, ปรม), อื่น
ปรมาตฺม (ปฺ.)	परमात्मन्	paramātman	ปรมาตมน์, วิญญาณแห่งจักรวาล

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ปรศุ (ปฺ.)	परशु	paraśu	ขวาน
ปวิรราช (ปฺ.)	परिव्राज्	parivrāj	พราหมณ์ผู้เที่ยวไป, ปริพาชก
ปริษท (สฺตฺรี.)	परिषद्	pariṣad	บริษัท, ที่ประชุม
ปรวต (ปฺ.)	पर्वत	parvata	ภูเขา
ปศุ (ปฺ.)	पशु	paśu	สัตว์เลี้ยง
ปศฺจาท (อวฺย.)	पश्चात्	paścāt	ข้างหลัง, เบื้องหลัง (ใช้กับ c.6)
ปาฏลีบุตร (นปฺ.)	पाटलिपुत्र	pāṭalīputra	เมืองปาฏลีบุตร
ปาฐ (ปฺ.)	पाठ	pāṭha	บทเรียน, บทท่องจำ, บทอ่าน
ปาถิ (ปฺ.)	पाणि	pāṇi	มือ, ฝ่ามือ
ปาตฺร (นปฺ.)	पात्र	pātra	บาตร, ภาชนะใส่อาหาร, ผู้รับ
ปาท (ปฺ.)	पाद	pāda	เท้า, หนึ่งในสี่เสี้ยว, รัศมี, แสง
ปาป (นปฺ.)	पाप	pāpa	บาป, ชั่ว (คุณ. ใจบาป, ทารุณ)
ปารฺถิวิ (ปฺ.)	पार्थिव	pārthiva	ผู้ครองแผ่นดิน
पालน (นปฺ.)	पालन	pālana	การคุ้มครอง, การอภิบาล
ปาส (นปฺ.)	पाश	pāśa	บ่วง, แลัว, เครื่องดัก
ปาศฺपालย (นปฺ.)	पाशुपाल्य	pāśupālya	การเลี้ยงสัตว์ (โดยเฉพาะการเลี้ยงโค)
ปิตฺฤ (ปฺ.)	पितृ	pitṛ	พ่อ, พ่อและแม่ (ทวิ.), บรรพบุรุษ (พหู.)
ปฺส (ปฺ.)	पुंस	pums	คน, ผู้ชาย
ปฺณย (นปฺ.)	पुण्य	punya	บุญ
ปฺตฺร (ปฺ.)	पुत्र	putra	ลูกชาย, บุตร
ปฺตฺรี (สฺตฺรี.)	पुत्री	putrī	ลูกสาว, บุตรี
ปฺนร (อวฺย.)	पुनर्	punar	อีก, อย่างไรก็ตาม
ปฺนรภฺ (สฺตฺรี.)	पुनर्भू	punarbhū	แม่หม้าย
ปฺรณ (คฺณ.)	पुराण	purāṇa	เก่าแก่, โบราณ
ปฺรี (สฺตฺรี.)	पुरी	purī	เมือง
ปฺรช (ปฺ.)	पुरुष	puruṣa	บุรุษ
ปฺรฺรवส (ปฺ.)	पुरुरवस्	purūravas	ปฺรฺรวัส (ชื่อจักรพรรดิในคัมภีร์ปฺรณ)
ปฺโรหิต (ปฺ.)	पुरोहित	purohita	ปฺโรหิต
ปฺษ (คฺณ.)	पुष्ट	puṣṭa	ล้ำสัน, อ้วน
ปฺสฺตค (นปฺ.)	पुस्तक	pustaka	สมุด

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ปूर (ปूं.)	पूर	pūra	กระแสน้ำที่ไหลมา, น้ำที่เต็มฝั่งแม่น้ำ
पृथिवी (สฺตฺรี.)	पृथिवी	pr̥thivī	แผ่นดิน, โลก
पोषक (ปूं.)	पोषक	poṣaka	ผู้เลี้ยงดู, ผู้อุปถัมภ์
पौर (ปूं.)	पौर	paura	ชาวเมือง, พลเมือง
प्रकाशिन (คุณ.)	प्रकाशिन्	prakāśin	จ้า, รุ่งเรือง, ชี้ให้เห็น, เครื่องประกาศ
प्रजा (สฺตฺรี.)	प्रजा	prajā	สัตว์โลก, ลูกหลาน
प्रभूत (คุณ.)	प्रभूत	prabhūta	มาก, มากมาย
प्रयाग (ปूं.)	प्रयाग	prayāga	ชื่อเมือง
प्रहार (ปूं.)	प्रहार	prahāra	การทำร้าย, การทุบตี, บาดแผล
प्राण (ปूं.)	प्राण	prāṇa	ลมหายใจ, ชีวิต
प्रायश्चित (นปूं.)	प्रायश्चित	prāyaścitta	พิธีสารภาพบาป, ความสำนึกผิด
प्रायेण (อวฺย.)	प्रायेण	prāyeṇa	โดยทั่วไป, ตามธรรมดา
प्रासाद (ปूं.)	प्रासाद	prāsāda	ตึก, ปราสาท
प्रिय (คุณ.)	प्रिय	priya	น่ารัก
प्रियवादिन् (คุณ.)	प्रियवादिन्	priyavādin	ปากหวาน, พูดน่าฟัง
प्रयुक्त (คุณ.)	प्रयुक्त	prayukta	ที่ใช้, ที่จัด (กรรมวาจก)
प्रयोक्त (ปूं.)	प्रयोक्त	prayoktr	ผู้ใช้, ผู้จัด
प्राणिन् (ปूं.)	प्राणिन्	prāṇin	สัตว์, ผู้มีชีวิต
फ, फ़, pha			
फल (นปूं.)	फल	phala	ผล, ผลไม้
फलवन्त (คุณ.)	फलवन्त	phalavant	มีผล, เป็นผล, ผลิดอกออกผล
प, ष, ba			
पक (ปूं.)	बक	baka	นกยาง
पल (นปूं.)	बल	bala	แรง, กำลัง
पलिन् (นปूं.)	बलिन्	balin	สิ่งมีพลัง
पलिष्ठ (คุณ.)	बलिष्ठ	balisṭha	แข็งแรงที่สุด
पाल (ปूं.)	बाल	bāla	เด็ก
पाल (คุณ.)	बाल	bāla	อ่อนวัย, ใหม่, เยาว์วัย
पाषप (ปूं.)	बाष्प	bāṣpa	น้ำตา
पाहु (ปूं.)	बाहु	bāhu	แขน

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
พินทุ (ปฺ.)	बिन्दु	bindu	หยด, หยดน้ำ
พีช (นปฺ.)	बीज	bīja	พีช
พุทธิ (สฺตรฺ.)	बुद्धि	buddhi	ความรู้
พุธ (ปฺ.)	बुध	budha	ผู้ฉลาด, ปราชญ์, ดาวพระพุธ
พฺรหฺมณ (ปฺ.)	ब्रह्मन्	brahman	พระพรหฺมา
พฺรหฺมณ (นปฺ.)	ब्रह्मन्	brahman	พรมัน, สวรรค์ของจักรวาล, บทสวด
พฺรหฺมณ (ปฺ.)	ब्रह्महन्	brahmahan	ผู้ฆ่าพราหมณ์
พฺราหฺมณ (ปฺ.)	ब्राह्मण	brāhmaṇa	พราหมณ์
ภ, भ, bha			
ภกต (คฺณ.)	भक्त	bhakta	ซื่อตรง, เต็มไปด้วยความภักดี, ผู้ภักดี
ภกฺติ (สฺตรฺ.)	भक्ति	bhakti	ความภักดี
ภกฺษณ (นปฺ.)	भक्षण	bhakṣaṇa	การกิน
ภคินี (สฺตรฺ.)	भगिनी	bhaginī	น้องสาว
ภทร (คฺณ.)	भद्र	bhadra	ดี, งาม, เป็นที่รัก, เป็นที่เจริญใจ
ภย (นปฺ.)	भय	bhaya	ความกลัว (ใช้กับ c.4)
ภรตฺฤ (ปฺ.)	भर्तृ	bhartṛ	ภรรดา, ผู้เลี้ยงดู, นาย, สามี
ภวन्ต (ปฺ.)	भवन्त्	bhavant	ค่านามบุรุษที่ 3 ใช้แทนบุรุษที่ 2
ภสมฺน (ปฺ.)	भस्मन्	bhasman	เถ้า, ธุลี
ภาด (ปฺ.)	भाग	bhāga	ภาค, ส่วน
ภานู (ปฺ.)	भानु	bhānu	ดวงตะวัน
ภार (สฺตรฺ.)	भार	bhāra	ภาระ, สิ่งที่บรรทุก, สิ่งที่แบกหาม
ภारฺยา (สฺตรฺ.)	भार्या	bhāryā	ภรรยา
भाषา (สฺตรฺ.)	भाषा	bhāṣā	ภาษา, การพูด
ภิกฺษา (สฺตรฺ.)	भिक्षा	bhikṣā	สิ่งที่ขอมาได้
ภิกฺษุ (ปฺ.)	भिक्षु	bhikṣu	ภิกษุ, นักบวช, ผู้ขอ
ภุช (ปฺ.)	भुज	bhuja	แขน
ภู (สฺตรฺ.)	भू	bhū	แผ่นดิน, โลก
ภูต (ปฺ.)	भूत	bhūta	สัตว์โลก, สัตว์
ภูติ (สฺตรฺ.)	भूति	bhūti	ความเจริญ, ความรุ่งเรือง, คำอวยพร
ภูป (ปฺ.)	भूप	bhūpa	พระราชา

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ภูภฤต (ปฺ.)	भूभृत्	bhūbhṛt	ภูเขา, พระเจ้าแผ่นดิน
ภูมि (सुद्री.)	भूमि	bhūmi	แผ่นดิน
भूषण (नपु.)	भूषण	bhūṣaṇa	เครื่องประดับ
भृतक (पु.)	भृतक	bhṛtaka	คนใช้, ผู้รับใช้
भृत्य (पु.)	भृत्य	bhṛtya	คนใช้, ผู้รับใช้
भृशम् (अव्य.)	भृशम्	bhṛśam	อย่างพากเพียร, ขยันขันแข็ง, อย่างยิ่ง
भेक (पु.)	भेक	bheka	กบ
भोजन (नपु.)	भोजन	bhojana	อาหาร, เวลาอาหาร
भ्रातृ (पु.)	भ्रातृ	bhrāṭṛ	พี่ชาย, น้องชาย
भ्रू (सुद्री.)	भ्रू	bhrū	คิ้ว
म, म, ma			
मक्षिका (सुद्री.)	मक्षिका	makṣikā	แมลงวัน, รื่น
मधवन् (पु.)	मधवन्	maghavan	พระอินทร์ (คุณ. ใจกว้าง)
मग्नि (पु.)	मग्नि	maṇi	แก้วมณี
मति (सुद्री.)	मति	mati	ใจ, ความรู้
मत्स्य (पु.)	मत्स्य	matsya	ปลา
मधु (नपु.)	मधु	madhu	น้ำผึ้ง
मधुलिह (पु.)	मधुलिह	madhulih	ผึ้ง (ผู้เลียน้ำผึ้ง)
मनस् (नपु.)	मनस्	manas	ใจ, ความคิด
मनुष्य (पु.)	मनुष्य	manuṣya	มนุษย์
मनोरथ (पु.)	मनोरथ	manoratha	ความปรารถนา
मन्त्रिन् (पु.)	मन्त्रिन्	mantrin	มนตรี, ขุนนางผู้ใหญ่, ผู้ถวายคำแนะนำ
मन्ये (अव्य.)	मन्ये	manye	ข้าพเจ้าเข้าใจว่า, ดูเหมือนว่า
मयूर (पु.)	मयूर	mayūra	นกยูง
मरण (नपु.)	मरण	maraṇa	ความตาย
मरुत् (पु.)	मरुत्	marut	ลม, เทพแห่งลม
मस्तक (नपु.)	मस्तक	mastaka	หัว, กระจกศีรษะ
महाराज (पु.)	महाराज	mahārāja	มหाराชา
महिषी (सुद्री.)	महिषी	mahiṣī	มเหสี, ราชนี
मा (अव्य.)	मा	mā	อย่า (ใช้กับกริยาปञ्जमी หรือ โสฏ)

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
มาตุ (สฺตฺร.)	मातृ	mātr	แม่
มาตุรุษ (นป.)	माधुर्य	mādhurya	ความหวาน (ของน้ำผึ้ง)
มานว (ป.)	मानव	mānava	คน
มารุค (ป.)	मार्ग	mārga	ทาง
มาลา (สฺตฺร.)	माला	mālā	พวงดอกไม้
มาส (ป.)	मास	māsa	เดือน
มิตร (นป.)	मित्र	mitra	มิตร, เพื่อน
มีน (ป.)	मीन	mīna	ปลา
มุกตา (สฺตฺร.)	मुक्ता	muktā	มุกดา, ไข่มุก
มุกติ (สฺตฺร.)	मुक्ति	mukti	ความหลุดพ้น
मुख (นป.)	मुख	mukha	ปาก, หน้า
मुख (คณ.)	मुख्य	mukhya	สำคัญ, ประธาน, ประมุข
มุนิ (ป.)	मुनि	muni	มุนี, นักบวชผู้ถือพรตงดการพูดคุย
มฤตยู (ป.)	मृत्यु	mṛtyu	ความตาย
เมขลา (สฺตฺร.)	मेखला	mekhalā	สายรัดเอว, เข็มขัด
เมฆ (ป.)	मेघ	megha	เมฆ
โมห (ป.)	मोह	moha	ความหลง, ความลุ่มหลง, ความหลงผิด
โมक्ष (ป.)	मोक्ष	mokṣa	โมกษะ, ความหลุดพ้น
มฺลาน (ป.)	म्लान	mlāna	เหี่ยวแล้ว, เฉา, ร่วงโรย
ย, य, ya			
ยจมาน (ป.)	यजमान	yajamāna	เจ้าภาพในงานยัญกรรม
ยจส (นป.)	यजस्	yajas	บทธวด, บทบรกรรม(จากคัมภีร์ยชุรเวท)
ยจส (นป.)	यजुस्	yajus	คัมภีร์ยชุรเวท, การประกอบพิธี
ยज्ञ (ป.)	यज्ञ	yajña	การบูชาบวงสรวง, พิธีบูชา, พลีทาน
ยตส (อว.)	यतस्	yatas	เนื่องจากเหตุใด
ยติ (ป.)	यति	yati	ผู้ข่มตน, ฤๅษี, ดาบส
ยตฺร (อว.)	यत्र	yatra	ณ สถานที่ใด
ยทา (อว.)	यदा	yadā	ในกาลใด
ยทิ (อว.)	यदि	yadi	ถ้า
ยมฺนา (สฺตฺร.)	यमुना	yamunā	ชื่อแม่น้ำ

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ยศ (นป.)	यशस्	yaśas	ยศ
ยษฏี (สตร.)	यष्टि	yaṣṭi	ไม้ถือ, ไม้เท้า
ยาดรา (สตร.)	यात्रा	yātrā	การไป, การเดินทาง, การประทั่งชีพ
ยุม (นป.)	युग्म	yugma	คู่
ยุด (นป.)	युद्ध	yuddha	การรบ, การต่อสู้
ยวน (ป.)	युवन्	yuvan	หนุ่ม, อยู่ในวัยหนุ่มสาว

จ, र, ra

รक्षण (นป.)	रक्षण	rakṣaṇa	การรักษา, การคุ้มครอง
รक्षित (ป.)	रक्षितु	rakṣitṛ	ผู้รักษา, ผู้คุ้มครอง
रण (ป., นป.)	रण	raṇa	การรบ, สนามรบ
รัตน (นป.)	रत्न	ratna	แก้ว, สิ่งประเสริฐ
รถ (ป.)	रथ	ratha	รถ
รथยา (สตร.)	रथ्या	rathyā	ถนน
รัสมิ (ป.)	रश्मि	raśmi	รัศมี, แสง, บั้งเทียนผ้า
รากษส (ป.)	राक्षस	rākṣasa	รากษส
ราชน (ป.)	राजन्	rājan	พระราชา
ราชย (นป.)	राज्य	rājya	ดินแดนของพระราชา, การปกครอง
ราตรี (สตร.)	रात्रि	rātri	เวลากลางคืน, กลางคืน
ราม (ป.)	राम	rāma	ชื่อคน, พระราม
รามายณ (นป.)	रामायण	rāmāyaṇa	รามายณะ
ราวณ (ป.)	रावण	rāvaṇa	ราพณ์, (ทศกัณฐ์)
ราศี (ป.)	राशि	rāśi	กอง, 30° ของท้องฟ้า
รุช (สตร.)	रुज्	ruj	โรค, ความเจ็บไข้
รุด (คณ.)	रुद्ध	ruddha	อันปิดกันแล้ว, อันกลบแล้ว, ถูกปิดกันแล้ว
รุกษ (คณ.)	रुक्ष	rūkṣa	หยาบ, กระด้าง, แข็งกร้าว
รูปก (นป.)	रूपक	rūpaka	เงินเหรียญ
รูปวนต์ (คณ.)	रूपवन्त्	rūpavant	มีรูปร่าง, สวยงาม

ล, ल, la

ลักษมี (สตร.)	लक्ष्मी	lakṣmī	เทวีแห่งโชค, ชื่อชายาพระวิษณุ
ลघุ, लघ्वी (คณ.)	लघु, लघ्वी	laghu, laghvī	เบา

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ลางคฺล (นปฺ.)	लाङ्गल	lāṅgala	ไถ่
ลาภ (ปฺ.)	लभ	lābha	ลาภ, การได้มาซึ่งทรัพย์สิ่งของ
โลก (ปฺ.)	लोक	loka	โลก, ชาวโลก
โลภ (ปฺ.)	लभ	lobha	ความโลภ
โลมฺน (นปฺ.)	लमन्	loman	ขน
โลห (นปฺ.)	लोह	loha	โลหะ, เหล็ก
व, व, va			
วक्र (คฺณ.)	वक्र	vakra	โค้ง, คด, ปิด, งอ
วक्षस् (นปฺ.)	वक्षस्	vakṣas	อก
वंศ (ปฺ.)	वंश	vaṁśa	วงศ์, เชื้อสาย, ไม้ไผ่
วचन (นปฺ.)	वचन	vacana	คำพูด
वणिञ् (สฺตฺร.)	वणिञ्	vaṇij	พ่อค้า
वत्स (ปฺ.)	वत्स	vatsa	ลูกวัว, เด็ก
वधू (สฺตฺร.)	वधू	vadhū	หญิง, ภรรยา
वन (นปฺ.)	वन	vana	ป่า
वनवासिन् (คฺณ.)	वनवासिन्	vanavāsin	ผู้อยู่ในป่า
वपुस् (นปฺ.)	वपुस्	vapus	ร่าง, รูปร่าง
वयस् (นปฺ.)	वयस्	vayas	วัย
वर (คฺณ.)	वर	vara	ประเสริฐสุด, ดีที่สุด, ดีกว่า (ใช้กับ c.5)
वराह (ปฺ.)	वराह	varāha	หมูป่า
वर्तिन् (คฺณ.)	वर्तिन्	vartin	อยู่, ดำรงอยู่
वर्ष (นปฺ.)	वर्ष	varṣa	ปี
वसति (สฺตฺร.)	वसति	vasati	ที่อาศัย, ที่พัก
वसु (นปฺ.)	वसु	vasu	ทรัพย์สมบัติ
वस्तु (นปฺ.)	वस्तु	vastu	พัสดุ, วัตถุ
वस्त्र (นปฺ.)	वस्त्र	vastra	ผ้า, เสื้อผ้า
वा (อวฺย.)	वा	vā	หรือ
वाच् (สฺตฺร.)	वाच्	vāc	คำพูด
वाचा (สฺตฺร.)	वाचा	vācā	คำพูด, วาจา
वाणिज्य (นปฺ.)	वाणिज्य	vāṇijya	การค้า

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
วาท (ปु.)	वात	vāta	ลม
วานร (पु.)	वानर	vānara	ลิง
วาปี (सुत्री.)	वापी	vāpī	หนองน้ำ, สระน้ำ, บ่อน้ำ
วายส (पु.)	वायस	vāyasa	กา
วายุ (पु.)	वायु	vāyu	ลม
วาริ (नपु.)	वारि	vāri	น้ำ
विद्या (सुत्री.)	विद्या	vidyā	ความรู้, การเรียน
विद्विष्ट (कुण.)	विद्विष्ट	vidviṣṭa	เป็นที่เกลียดชังยิ่ง, อันเขาเกลียดชังยิ่ง
विधि (पु.)	विधि	vidhi	การปกครอง, ระเบียบ, ชะตา, พระพรหมา
विधेय (कुण.)	विधेय	vidheya	เชื่อฟัง
विनय (पु.)	विनय	vinaya	วินัย, ความเชื่อฟัง, ความอยู่ในระเบียบ
विना (अव्य.)	विना	vinā	ปราศจาก (ใช้กับ c.2 หรือ c. 6)
विप्र (पु.)	विप्र	vipra	พราหมณ์
विपाक (पु.)	विपाक	vipāka	การสุก, การเกิดผล, ผล
विभु (कुण.)	विभु	vibhu	มีอำนาจ, มีศักดิ์
विश्व (कुण.)	विश्व	viśva	ทั้งหมด, สากล (จักรวาล)
विवाह (पु.)	विवाह	vivāha	การแต่งงาน
विश्वास (पु.)	विश्वास	viśvāsa	ความเชื่อใจ, ความไวใจ
विष (नपु.)	विष	viṣa	พิษ, ยาพิษ
विष्णु (पु.)	विष्णु	viṣṇu	พระวิษณุ
विहग (पु.)	विहग	vihaga	นก
वीचि (पु.)	वीचि	vīci	คลื่น
वृक (पु.)	वृक	vṛka	หมาป่า
वृक्ष (पु.)	वृक्ष	vṛkṣa	ต้นไม้
वृत्र (पु.)	वृत्र	vṛtra	อสูรแห่งความแห้งแล้ง, พฤตราสูร
वृद्ध (कुण.)	वृद्ध	vṛddha	แก่แล้ว, ชราแล้ว, เจริญ(วัย)แล้ว
वेद (पु.)	वेद	veda	คัมภีร์พระเวท, ความรู้
वेदना (सुत्री.)	वेदना	vedanā	ความเจ็บปวด
वेदान्त (पु.)	वेदान्त	vedānta	ระบบปรัชญาเวदानตะ
वेदि (सुत्री.)	वेदि	vedi	เวที, แท่นบูชา

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
เวธสฺ (ปฺ.)	वेधस्	vedhas	คนฉลาด
ไว (อวฺย.)	वै	vai	แน่นอน, โดยแท้, แน่นเทียว
ไวศฺย (ปฺ.)	वैश्य	vaiśya	วรรณะแพศย์, นรผู้วาณิชวรรณะ
วฺยวหฺร (ปฺ.)	व्यवहार	vyavahāra	คดี, เรื่องพิพาทในศาล
วฺยาดิ (ปฺ.)	व्याधि	vyādhi	ความเจ็บไข้
วฺยาดิตฺ (คฺณ.)	व्याधित	vyādhita	อันโรคภัยเบียดเบียนแล้ว, คนเจ็บป่วย
วฺรณ (ปฺ.)	व्रण	vraṇa	แผล
ศ, श, śa			
ศก (ปฺ.)	शक	śaka	ชาวศกะ
ศกฏ (ปฺ.)	शकट	śakaṭa	เกวียน
ศต (นปฺ.)	शत	śata	ร้อย, จำนวนร้อย
ศตฺร (ปฺ.)	शत्रु	śatru	ศัตรู, ข้าศึก
ศยฺยา (สฺตฺรี.)	शय्या	śayyā	ที่นอน, เตียงนอน, การนอน
ศร (ปฺ.)	शर	śara	ลูกศร
ศรณ (นปฺ.)	शरण	śaraṇa	ที่พึ่ง
ศรทฺ (สฺตฺรี.)	शरद्	śarad	ศรัทกาล, ฤดูใบไม้ร่วง, ปี
ศรীর (นปฺ.)	शरीर	śarīra	ร่างกาย, ตัว
ศขา (สฺตฺรี.)	शाखा	śākhā	กิ่ง, ลำน้ำย่อย
ศานฺติ (สฺตฺรี.)	शान्ति	śānti	ความสงบ
ศาสฺตร (นปฺ.)	शास्त्र	śāstra	วิชาการ, ตำรา
ศาสฺตฺ (ปฺ.)	शास्त्र	śāstr	ศาสตรา, ผู้สอน, ผู้ลงโทษ
ศิข (ปฺ.)	शिखर	śikhara	ยอด, ยอดเขา
ศิว (ปฺ.)	शिव	śiva	ชื่อคน, พระศิวะ (คฺณ. โชคดี, มีความกรุณา, เป็นมงคล)
ศิสุ (ปฺ.)	शिशु	śīśu	เด็ก
ศิษฺย (ปฺ.)	शिष्य	śiṣya	ศิษย์, ผู้ฟังสอน
ศุก (ปฺ.)	शुक	śuka	นกแก้ว
ศูร (ปฺ.)	शूर	śūra	ผู้กล้า
ศฺฤกาล (ปฺ.)	शृगाल	śrgāla	สุนัขจิ้งจอก
ศิว (คฺณ.)	शैव	śaiva	ผู้นับถือพระศิวะ

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
ศูทร (ปुं.)	सूद्र	śūdra	ศูทร
ศฤกาล (पुं.)	श्रृगाल	śrgāla	หมาจิ้งจอก
ศรม (पुं.)	श्रम	śrama	ความเหนื่อย, ความลำบาก
ศราหุ (नपुं.)	श्राद्ध	śrāddha	พิธีศราหุ (การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ โดยการให้อาหารและทักษิณาแก่พรหมณ์)
ศรี (सुत्री.)	श्री	śrī	พระนางศรี, โชควาสนา, ความเป็นมงคลสิริ, คำที่ใช้หน้าชื่อ
ศรีมन्त (कुณ.)	श्रीमन्त	śrīmant	มีสิริ, มีทรัพย์, มีบารมี
ศรุติ (सुत्री.)	श्रुति	śruti	คัมภีร์ศรุติ
ศเรयांस (नपुं.)	श्रेयांस	śreyāṃs	ความหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด, นิรวาณ (คุณ. ดีกว่า, ประเสริฐ, ประเสริฐกว่า)
ศเรष्ठ (कुณ.)	श्रेष्ठ	śreṣṭha	ดีที่สุด, ประเสริฐที่สุด, เป็นศรีอย่างที่สุด
ศวศुर (पुं.)	श्वसुर	śvaśura	พอลตา
ศวศรู (सुत्री.)	श्वस्रू	śvaśrū	แม่ผัว
ศวส (अव्य.)	श्वस्	śvaś	วันรุ่งขึ้น, รุ่งนี้
ศเวत (कुณ.)	श्वेत	śveta	ขาว
स, स, sa			
สขि (पुं.)	सखि	sakhi	เพื่อน
สखी (सुत्री.)	सखी	sakhī	เพื่อนหญิง
संराज (पुं.)	संराज्	saṃrāj	พระเจ้าจักรพรรดิ, พระราชาผู้ยิ่งใหญ่
संवत्सर (पुं.)	संवत्सर	saṃvatsara	ปี
संदिग्ध (कुण.)	संदिग्ध	saṃdigdha	น่าสงสัย, ไม่น่าไว้วางใจ
सत्य (नपुं.)	सत्य	satya	ความสัตย์, ความจริง (คุณ. แท้, จริง)
सदा (अव्य.)	सदा	sadā	ในกาลทุกเมื่อ, ในกาลทั้งปวง, เสมอ
सदृश् (कुण.)	सदृश्	sadrś	เหมือนกัน, เช่นกัน
सन्ध्या (सुत्री.)	सन्ध्या	sandhyā	พลบค่ำ, ย่ำรุ่ง, (เวลาที่ความมืดและความสว่างมาพบกัน ใช้ c.7 ทวี.)
सन्त (पुं.)	सन्त	sant	คนดี, สัตบุรุษ (คุณ. มีอยู่, เป็นอยู่)

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
สप्तริษี (ป.)	सप्तर्षि	saptarṣi	กลุ่มดาวนักษัตริย์, ราศีนักษัตริย์
สภา (สตร.)	सभा	sabhā	ที่ประชุม, บริษัท, สมาคม, มณฑล
สมรุธ (คุณ.)	समर्थ	samartha	สามารถ
สมาคม (ป.)	समागम	samāgama	การพบกัน, การคบกัน
สมิถุ (สตร.)	समिध्	samidh	ฟืน
สมิป (นป.)	समीप	samīpa	ที่ใกล้, สำนัก
สมิป (คุณ.)	समीप	samīpa	ใกล้
สเมต (คุณ.)	समेत	sameta	อันประกอบแล้ว, อันแต่งตัวแล้ว
สมุทร (ป.)	समुद्र	samudra	ทะเล
สมยทุก (อว.)	सम्यक्	samyak	ด้วยดี, โดยชอบ
สริต (สตร.)	सरित्	sarit	สายน้ำ, ลำธาร, แม่น้ำ
สรูป (ป.)	सर्प	sarpa	งู
สรูว (คุณ.)	सर्व	sarva	ทั้งปวง (โลก)
สรูวตฺร (อว.)	सर्वत्र	sarvatra	ในที่ทั้งปวง, ทุกหนทุกแห่ง
สรูวทา (อว.)	सर्वदा	sarvadā	ในกาลทุกเมื่อ, ในกาลทั้งปวง, เสมอ
สห (อว.)	सह	saha	พร้อมด้วย (ใช้ข้างหลังนามนาม c.3)
สหสา (อว.)	सहसा	sahasā	ทันที, โดยพลัน
สหยา (ป.)	सहाय	sahāya	เพื่อน, สหาย, ผู้ร่วมทาง
สาธน (นป.)	साधन	sādhana	วิธี, วิธีการ, การทำให้สำเร็จ
สาธุ (ป.)	साधु	sādhu	นักบวช, นักบุญ
สามนุ (นป.)	सामन्	sāman	ทำนองอ่านพระเวท, เพลง, สามเวท
สามนุต (ป.)	सामन्त	sāmanta	เจ้าประเทศราช, ผู้ครองนครตามชายแดน
สามปรตม (อว.)	साम्प्रतम्	sāmpratam	ในขณะนั้น, บัดนี้
สีห (ป.)	सिंह	siṃha	สิงห์, สิงโต
สีมनु (สตร.)	सीमन्	sīman	ขอบเขต, ขอบ, ชายแดน
สุข (นป.)	सुख	sukha	ความสุข
สุนทร (คุณ.)	सुन्दर	sundara	งาม, ดี
สุมนส (สตร.)	सुमनस्	sumanas	ดอกมะลิ, ดอกไม้
สุมนส (คุณ.)	सुमनस्	sumanas	ที่มีใจดี
สุราป (ป.)	सुराप	surāpa	คนขี้เมา

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
สุวรรณ (นป.)	सुवर्ण	suvarṇa	ทอง
สุหฤท (ป.)	सुहृद्	suhṛd	เพื่อน
สุกต (นป.)	सूक्त	sūkta	บทสวด, บทสวดของพระเวท
สูต (ป.)	सूत	sūta	คนขับรถ
สุรย (ป.)	सूर्य	sūrya	ดวงอาทิตย์
สุฤษฏี (สตร.)	सृष्टि	sr̥ṣṭi	การสร้าง(โลก)
เสตุ (ป.)	सेतु	setu	สะพาน, เชื้อน
เสนา (สตร.)	सेना	senā	กองทัพ
ไสนย (นป.)	सैन्य	sainya	กองทัพ, แสนยานุภาพ
โสม (ป.)	सोम	soma	โสม, พระจันทร์
สติด (คุณ.)	स्थित	sthita	ตั้งอยู่, ยืนอยู่, อยู่
เสตน (ป.)	स्तेन	stena	ขโมย
สตุติ (สตร.)	स्तुति	stuti	บทสวดดี, บทสรรเสริญ
โสดตฺร (นป.)	स्तोत्र	stotra	บทสวดดี, บทสรรเสริญ(พระเจ้า)
สตรী (สตร.)	स्त्री	strī	สตรี
สถาน (นป.)	स्थान	sthāna	สถาน, ที่
สฺนาตค (ป.)	स्नातक	snātaka	สฺนาตค, ผู้ผ่านพิธีสฺนาทหลังจากศึกษาใน ชั้นพรหมจารีแล้ว
สฺนาท (นป.)	स्नान	snāna	พิธีสฺนาท, การอาบน้ำ
สฺนิจค (คุณ.)	स्निग्ध	snigdha	เป็นที่รัก
สฺนุषา (สตร.)	स्नुषा	snuṣā	สะใภ้
สฺม (อว.)	स्म	sma	นิบาตแสดงอดีตกาล เมื่อใช้กับรูปกริยา ปัจจุบัน
สฺมร (ป.)	स्मर	smara	กามเทพ
สฺมฤติ (สตร.)	स्मृति	smṛti	คัมภีร์สมฤติ, ระเบียบประเพณี
สฺรช (สตร.)	स्रज्	sraja	พวงมาลา
สฺรชฏ (ป.)	स्रष्टु	sraṣṭu	ผู้สร้าง
สฺว (คุณ.)	स्व	sva	ของตน
สฺวปฺน (นป.)	स्वप्न	svapna	ความหลับ, ความฝัน
สฺวयम्भ (คุณ.)	स्वयम्भू	svayambhū	เป็นเอง, เกิดเอง (ป.) พระพรหม

ไทย	เทวนาครี	โรมัน	ความหมาย
สวรค์ (ป.)	स्वर्ग	svarga	สวรรค์
สวาท (ค.)	स्वादु	svādu	มีรสหวาน
สวาทาย (ป.)	स्वाध्याय	svādhyāya	การท่อง, การสวด, การบวกรรม
สวามิน (ป.)	स्वामिन्	svāmin	สวามี, เจ้าของ, นาย, ผู้เป็นใหญ่
ह, ह, ha			
หंस (ป.)	हंस	hamsa	หงส์
हत (ค.)	हत	hata	ถูกฆ่าแล้ว, ตายแล้ว, พินาศแล้ว
हन (ค.)	हनु	hanu	คาง
हनต (ป.)	हन्तु	hantr	ผู้ฆ่า
हरण (น.)	हरण	haraṇa	การนำไป
हरि (ป.)	हरि	hari	ชื่อคน, พระหริ
हरिण (ป.)	हरिण	hariṇa	กวาง
हलहल (น.)	हलहल	halāhala	ยาพิษชนิดร้ายแรง
हवि (น.)	हविस्	havis	เครื่องสังเวช, เครื่องเซ่น
हस्त (ป.)	हस्त	hasta	มือ
हस्ति (ป.)	हस्तिन्	hastin	ช้าง, สัตว์มีมือ
हार (ป.)	हार	hāra	ไซ้, สายสร้อย, พวงมาลา
हि (อ.)	हि	hi	เพราะว่า, โดยแท้
हित (น.)	हित	hita	ประโยชน์
हुतभुज (น.)	हुतभुज्	hutabhuj	ผู้เสวยเครื่องสังเวช, ไฟ, พระอัคนี
हृदय (น.)	हृदय	hr̥daya	หัวใจ
हृद् (น.)	हृद्	hr̥d	หัวใจ
हेमन्त (ป.)	हेमन्त	hemanta	เหมันตฤดู, ฤดูหิมะ, ฤดูหนาว
होत (ป.)	होतु	hotr	โหด, พรหมณ์ผู้สวดสวดดีเทวะโดยใช้บท สวดจากฤคเวท
ह्यस् (อ.)	ह्यस्	hyas	เมือวาน, วันวาน
ह्रस्वम् (อ.)	ह्रस्वम्	hr̥svam	สั้น, ไก่
ह्री (ค.)	ह्री	hrī	หิริ, ความละอาย(ต่อบาป)

ठातुगोके

ठातु (ठुथ)	तेवनाकरी	रोमन	ढुवलरुग (लुगु)	कुरलतुतुतुतु
खगु 10 कु.	अङु	aṅk	अङुगुतुतु / -ते	ननुतु, तुरल
खगु 1 तु.	अङु	aṅc	अङुगुतुतु, अकतुतु	तुतुल
खगु 7 तु.	अङु	aṅj	अनकतु	कुकुलतु, तुल
खगु 1 तु.	अटु	aṭ	अटतु	तेतुतुतुतुतु
खतु 1 तु.	अतु	at	अततु	तुतु, तेतुन, वुतुंग
खतु 2 तु.	अदु	ad	आकतु	गुतुन
खनु 2 तु.	अनु	an	अनतुतु	तुतुतुतुतु
खतु 1 खल.	अतु	ay	अतुते	तुतु
खरुगु 1 तु.	अरुकु	arc	अरुकुतुतु	तुतुल
खरुगु 10 खल.	अरुथु	arth	अरुथुतुते	खतु
खरुतु 1 तु.	अरुह	arh	अरुहतुतु	तुतुल, कुरलरतुतु, कुरलर
खरुतु 10 कु.	अरुह	arh	अरुहगुतुतु / -ते	तुतुल, कुरलरतुतु, कुरलर
खरुतुतु 10 कु.	अवधुीरु	avadhīr	अवधुीरगुतुतु / -ते	तुतुननुतुतुतु, कुतुतुतुतुतु
खकु 5 खल.	अशु	aś	अशुतुते	तुतुतु, तुतुककुतुतु, तेतुंग
खकु 9 तु.	अशु	aś	अशुतुतुतु	गुतुन
खकु 2 तु.	असु	as	असुतुतु	तुतु, तुतुन
खकु 4 तु.	असु	as	असुगुतुतु	खुवुतुग, तुतुन, तुतुंग
खलकुरतुतु 10 कु.	आकुरुनु	ākaraṇ	आकुरुनुगुतुतु / -ते	तुतुतुतुतु
खलतु 5 तु.	आतु	āp	आतुतुतुतु	तेतुंग, तुतुतुतु
खु 2 तु.	इ	i	इतुतु	तुतु
खु 2 खल.	इ	i	अधुीते	कुतुतुल (तुतु खुतु तुतुनतुतुतुतुतुतु)
खुनुतु 7 खल.	इनुधु	indh	इनुधुते	सुतुतुगसुतुग
खुतु (खुतुतुतु) 6 तु.	इषु	iṣ	इकुकुकुतुतु	तुतुतुगल, तुतुलरतुतुनल
खुतुतु 1 खल.	ईकुषु	īkṣ	ईकुषुते	तुतुगतेतुन, कुतु
खुतुतु 2 खल	ईडु	īḍ	ईडुते	तुतुगुतुग, सुतुलरसुतुलरतुतु
खुतुतु 10 कु.	ईरु	īr	ईरुगुतुतु / -ते	तुतु
खुतुतुतुतु 1 तु.	ईरुषुतु	īrṣy	ईरुषुतुतुतु	रुतुषुतुल

धातु (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
ईत् 2 अा.	ईश्	īs	ईष्टे	ปกครอง, บังคับ, มีอำนาจ
ईह् 1 अा.	ईह्	ih	ईहते	มุ่งหมาย, प्रारथना, พยายาม
उज्झ् 6 प.	उज्झ्	ujjh	उज्झति	ทิ้ง
ऊर्णु 2 अ.	ऊर्णु	ūrṇu	ऊर्णोति, ऊर्णोति / -ते	ปิด, ปกคลุม
ऊह् 1 अा.	ऊह्	ūh	ऊहते	เดา, ทาย, วิचारण
ऋ (ऋञ्ज्) 1 प.	ऋ	r	ऋच्छति	ไป, เคลื่อนที่
ऋण् 8 अ.	ऋण्	rṇ	ऋणोते / ऋणुते	ไป
ऐश् 1 प.	ऐज्	ej	ऐजति	ไหว, สั่น
ऐध् 1 अा.	ऐध्	edh	ऐधते	เติบโต, เพิ่ม
कथ् 10 अ.	कथ्	kath	कथयति / -ते	บอก, กล่าว, พูด
कन्द् 10 अ.	कन्द्	kand	कन्दयति / -ते	ร้องไห้
कम् (कामय्) 1 अा.	कम्	kam	कामयते	ใคร่, प्रारथना
कम्प 1 अा.	कम्प्	kamp	कम्पते	สั่น, ไหว
कर्ण 10 अ.	कर्ण्	karn	कर्णयति / -ते	เจาะ, ไช
कल् 10 प.	कल्	kal	कोलयति	ไปถึง, ผลักดัน, นับ
कल्म (कलाम्) 4 प.	कल्म्	kalm	क्लाम्यति	เหนื่อย, ล้าปาก
काङ्क्ष 1 प.	काङ्क्ष	kāṅkṣ	काङ्क्षति, काङ्क्षति	ต้องการ, प्रारथना
काश् 1 अा.	काश्	kās	काशते	ส่องแสง
किल् 4 प.	किल्द्	kild	किल्द्यति	เปียก
कुत्स 10 अा.	कुत्स्	kuts	कुत्सयते	ด่าว่า, ดูหมิ่น
कुप् 4 प.	कुप्	kup	कुप्यति	โกรธ
कृ 8 अ.	कृ	kr	करोति / कुरुते	ทำ
कृत् 6 प.	कृत्	krt	कुन्तति	ตัด
कृप् 1 अा.	कृप्	kṛp	कल्पते	สามารถ
कृप् 10 अ.	कृप्	kṛp	कुपयति / -ते	สามารถ, นึก, คิด
कृष् (कृष्) 1 प.	कृष्	kṛṣ	कर्षति	ไถ
कृष् 6 अ.	कृष्	kṛṣ	कृषति / -ते	ไถ
कृ (कृ) 6 प.	कृ	kṛ	किरति	ไปรย, หว่าน, เรี่ยราย
कृत् 10 अ.	कृत्	kṛt	कीर्तयति / -ते	ฉลอง, สมโภชน

ธาตุ (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (ลघु)	ความหมาย
กรम् ⁴⁵ 1 ป., 4 ป.	क्रम्	kram	क्रामति क्राम्यति	ไป, เดินไป, กระโดด ไป, เดินไป, กระโดด
กรीฑ 1 ป.	क्रीड्	krīḍ	क्रीडति	เล่น
กรन्थ 1 ป.	क्रन्द्	krand	क्रन्दति	ร้องไห้
กรन्थ 10 อ.	क्रन्द्	krand	आक्रन्दयति / -ते	ร้องคร่ำครวญ (มี อา บทหน้า)
กรी 9 อ.	क्री	krī	क्रीणाति / क्रीणीते	ซื้อ
กรुध 4 ป.	क्रुध्	krudh	क्रुध्यति	ไม่พอใจ, โกรธ
กรुศ (โอรศ) 1 ป.	क्रुश्	krus	क्रुशति	ตะโกน, ร้องเรียก
กฺลม (กฺลาม) 1 ป.	क्लम्	klam	क्लामति, क्लाम्यति	เหนื่อย, อ่อนเปลี้ย
กฺลม (กฺลาม) 4 ป.	क्लम्	klam	क्लाम्यति, क्लाम्यति	เหนื่อย, เพลีย
กฺลิส 4 อ.	क्लुश्	kliś	क्लुश्यति, क्लुश्यति	เดือดร้อน, ทำให้ลำบาก
กฺลิส 9 ป.	क्लुश्	kliś	क्लिञ्चति	เคঁร่าหมอง, กรำทุกซ์
กฺวณ 1 ป.	क्वण्	kvaṇ	क्वणति	ออกเสียง
กฺษณ 8 อ.	क्षण्	kṣaṇ	क्षणोति / क्षणुते	เบียดเบียน, ฆ่า
กฺษป 10 อ.	क्षप्	kṣap	क्षपयति / -ते	ส่งไป, ขว้างไป
กฺษม 1 อ.	क्षम्	kṣam	क्षमते	ยกโทษ, เป็นทุกข์, อุดทน
กฺษม (กฺษาม) 4 ป.	क्षम्	kṣam	क्षाम्यति	อดทน, ยกโทษให้
กฺษร 1 ป.	क्षर्	kṣar	क्षरति	ไหล, ตก, ติดตาม
กฺษล 10 อ.	क्षल्	kṣal	क्षलयति / -ते	ซัก, ล้าง, ทำให้หมดจด
กฺษิ 5 ป.	क्षि	kṣi	क्षिणोति	เบียดเบียน, ทำลาย
กฺษิณ 8 อ.	क्षिण्	kṣiṇ	क्षิणोति / क्षिणुते	เบียดเบียน, ฆ่า
กฺษิป 6 อ.	क्षिप्	kṣip	क्षิปति / -ते	ขว้าง, โยน, ทิ้ง
กฺษี 9 ป.	क्षी	kṣī	क्षीणाति, क्षिणाति	ฆ่า, เบียดเบียน, หมด
กฺษุภ 4 ป.	क्षुब्	kṣubh	क्षुभ्यति	สิ้น, เขย่า, เทียวไปเทียวมา
กฺษุภ 9 ป.	क्षุब्	kṣubh	क्षुभ्राति	สิ้น, ไหว, เขย่า
กฺษุณ 2 ป.	क्षुणु	kṣṇu	क्षनौति	เหลา, ลับ, ทำให้คม
खण्ड 10 อ.	खण्ड्	khaṇḍ	खण्डयति / -ते	แตก, ทบเป็นชิ้นๆ, ทำลาย

⁴⁵ธาตุเหล่านี้ คือ क्रम्, क्लम्, क्रस् และ क्रल् เป็นธาตุในหมวดที่ 1 และ 4 เมื่อประกอบวิภक्तिฝ่ายปรัลไมบท จะมีการยึดเสียงที่ต้นธาตุ เช่น กรामति [क्रामति], ग्राम्यति [क्राम्यति] เป็นต้น

ဇာတု (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
खन् 1 अ.	खन्	khan	खनति / -ते	ขุด
खात् 1 प.	खाद्	khād	खादति	กิน
खित् 6 प.	खिद्	khid	खिन्दति	ตี, ทำให้เจ็บปวด
खित् 7 अ.	खिद्	khid	खिन्ते	ไม่พอใจ, เป็นทุกข์
खेल् 1 प.	खेल्	khel	खेलति	เล่น, เขย่า, ไหว
ख्या 2 प.	ख्या	khyā	ख्याति	บอก, เล่า
कण् 10 अ.	गण्	gaṇ	गणयति / -ते	นับ
कत् 1 प.	गद्	gad	गदति	พูด, กล่าว
कम् (कज्) 1 प.	गम्	gam	गच्छति	ไป
करञ् 1 प.	गर्ज्	garj	गर्जति	ร้อง(แผดเสียง)
करञ् 10 अ.	गर्ज्	garj	गर्जयति / -ते	ร้อง, คำราม
करह् 1 अ.	गर्ह्	garh	गर्हते	ตีเตียน, ดูหมิ่น
करह् 10 अ.	गर्ह्	garh	गर्हयति / -ते	ตีเตียน, ดูหมิ่น
कवेष् 10 अ.	गवेष्	gaves	गवेषयति / -ते	แสวงหา, ค้นหา
कुञ् 1 प.	गुञ्	guñj	गुञ्जति	ร้อง, เสียงพึมพำ
कुण् 10 अ.	गुण्	gunṭh	गुण्ठयति / -ते	ปกปิด, ห่อมล้อม, ห่อหุ้ม
कुप् (कोपाय) 1 प.	गुप्	gup	गोपायति	รักษา, ค้ำครอง
कुप् 4 प.	गुप्	gup	गुप्यति	ลับสน, กระทบกระวาย
कुप् 10 अ.	गुप्	gup	गोपयति / -ते	พูด, ส่งแสง
कुम्फ् 6 प.	गुम्फ्	gumph	गुम्फति	แต่ง, ประกอบขึ้น, เรียบเรียง
कुह् (कुह्) 1 अ.	गुह्	guh	गूहति / -ते	ซ่อน, หุ้ม, คลุม
कुठा (किठ्) 6 प.	गृ	gī	गिरति	กลืน, เขมือบ
कुठा 9 प.	गृ	gī	गृणाति	ร้อง, ร้องเพลง
कृन्ध् 9 प.	ग्रन्ध्	granth	ग्रन्धनाति	ร้อยรัด, ผูก, แต่ง
कृन्ध् 10 अ.	ग्रन्ध्	granth	ग्रन्धयति / -ते	ร้อยรัด, ผูก, แต่ง, รวม
कृस् 1 अ.	ग्रस्	gras	ग्रसते	กลืน, กิน
कृस् 10 अ.	ग्रस्	gras	ग्रसयति / -ते	กลืน, กิน
कृह् 9 अ.	ग्रह्	grah	ग्रह्णाति / ग्रह्णीते	จับ, ถือเอา
कृराह् 1 अ.	ग्राह्	grāh	ग्राहते	รุกราน, กวน, สังหาร
कृ (काय) 1 प.	गै	gai	गायति	ขับร้อง, ร้องเพลง

ဇာတု (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
โคล (คฺลา) 1 ป.	ग्लै	glai	ग्लायति	เหนื่อย, อ่อนเพลีย
ฆฏ 1 ฉา.	घट्	ghaṭ	घटते	มีขึ้น, สืบต่อ, พยายาม
ฆुष् 10 ฉ.	घुष्	ghuṣ	घुषयति / -ते	ประกาศ
ฆण 8 ฉ.	घृण्	ghrṇ	घृणोति / घृणुते	ส่องแสง
ฆरा (ซิฆฺ) 1 ป.	घ्रा	ghrā	जिघ्रति	ได้กลิ่น, ดมกลิ่น
จกาस् 2 ฉ.	चकास्	cakās	चकास्ति / -स्ते	ส่องแสง, ป่าวประกาศ
จกษ 2 ฉา	चक्ष्	caṅ	चष्टे	กล่าว, เปล่งเสียง
จम् ⁴⁶ 1 ป.	चम्	cam	चमति	กิน
จर् 1 ป.	चर्	car	चरति	เที่ยวไป, ประพฤติ
จर्ज 6 ป.	चर्च्	carc	चर्चति	ตำว่า, พูด, กล่าว
จल् 1 ป.	चल्	cal	चलति	สั้น, ไหว
จि 5 ฉ.	चि	ci	चिनोति / चिनुते	กอบ, สั่งลม, เก็บ
จิต (เจต) 10 ฉา.	चित्	cit	चेतयते	คิด, รู้สึก
จิตฺ 10 ฉ.	चित्र्	citr	चित्रयति / -ते	ทำให้งาม, เขียน, วาด, ระบาย
จินฺ 10 ฉ.	चिन्त्	cint	चिन्तयति / -ते	คิด
จिहฺ 10 ฉ.	चिह्	cihn	चिहयति / -ते	กำหนด, หมายถึง, แต้
จु 10 ฉ.	चुद्	cud	चोदयति / -ते	ฟ้อง, ส่งไป, ถาม
จुम् 1 ป.	चुम्ब्	cumb	चुम्बति	จวบ
จुर् 10 ฉ.	चुर्	cur	चोरयति / -ते	ลัก, ขโมย
จुรณ 10 ฉ.	चूर्ण्	cūrṇ	चूर्णयति / -ते	ขยี้, บีบ, ปั่น
จ्यุต (โจยต) 1 ป.	च्युत्	cyut	च्योतति	ติดตาม, เคลื่อนไป
เจष् 1 ฉา.	चेष्ट्	ceṣṭ	चेष्टते	เคลื่อน, เข้าไป, ผลักดัน
จฑ 1 ฉ.	छद्	chad	छदति / -ते	ปกปิด, คลุม
จฑ 10 ฉ.	छद्	chad	छादयति / -ते	ปกปิด, คลุม, ห่อ
จर् 10 ฉ.	छर्द्	chard	छर्दयति / -ते	อาเจียน
จि 7 ฉ.	छिद्	chid	छिनत्ति / -ते	ตัด
จन् (ชา) 4 ฉา.	जन्	jan	जायते	เกิด
จप् 1 ป.	जप्	jap	जपति	สวดมนต์, สวด

⁴⁶ เมื่อเติมอุปสรรค ฉา (आ) จะยัดเสียงที่ต้นธาตุ आचामति - ตีม

धातु (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
शलु 1 डु.	जलु	jalp	जलुडुतु	डुडु, डुरु, डुडु
शलकुठु 2 डु.	जलगु	jāgr	जलगरुतु	डुतुन, रुवरुग
शु (शुडु) 1 कु.	जु	ji	जुडुतु / -ते	शुनु
शुडु 1 डु.	जुवु	jīv	जुवुतु	डुडुनकुडु, डुडुशुवुतुडुडु
शुडु 6 अ.	जुषु	juṣ	जुषुते	डुनुडुतु (कुडुडुडुगुतुनडुडुडुडुडुडुडुडुडुडुडुडुडुडु)
शुडुगु (शुडुडु) 4 डु.	जु	jī	जुडुडुतु	गुगु, डुडुगु, शुरुडुडु
शुडुडु 10 कु.	जुडु	jñap	जुडुडुतु / -ते	जुडु
शुडुगु 9 कु.	जुगु	jñā	जुगुतु / जुगुनुते	जुडु
शुडुगु (शुडुगुडु) 10 कु.	जुगु	jñā	आजुगुडुतु / -ते	सुडु, डुडुकुडु (लग अडु नुनुरुधुधुधु)
शुडुडुगु 1 अ.	जुडुडु	jṛmbh	जुडुडुडुते	डुगुनुनुनु, गुनुनुनुनु, उडुडुडुगु
शुवलु 1 डु.	जुवलु	jval	जुवलुतु	सुडुनुनुनु, डुरुगुडु
शुतु (शुडु) 1 अ.	डु	dī	डुडुते	डुनु
तकुडु 1 डु.	तकु	takṣ	तकुडुतु	तुडु, हुनु, डुडुनुनु
तकुडु 5 डु.	तकु	takṣ	तकुडुनुतु	डुडुगु, धुगु
तकु 10 कु.	तकु	taḍ	तकुडुडुतु / -ते	डु, सुडु, तुडुतुतुनु
तनु 8 कु.	तनु	tan	तनुतु / तनुते	शुडुडुडु, डुनु
तडु 1 डु.	तडु	tap	तडुतु	डुगु, रुडुनु
तडु 10 कु.	तडु	tap	तडुडुतु / -ते	डुगु, हुनु
तडु (तडुडु) 4 डु.	तडु	tam	तडुडुतु	गुनुनुनु, डुनुनुनुनुनु
तरकु 10 कु.	तरकु	tark	तरकुडुतु / -ते	तरुतुकुतुरुनु, वुगुनुनुनुनु, तुडुनुनुनु
तरकु 10 अ.	तरकु	trj	तरकुडुते	शु, कुकुडुडु, कुतुरुगु, नुनुनुनु
तुडु 6 कु.	तुडु	tud	तुडुडुतु / -ते	रुडुगुनुनु, तुनुनुनुनु
तुडु 10 कु.	तुडु	tul	तुडुलुडुतु / -ते	शुडु, डुडुनुनुनुनुनु
तुडु 4 डु.	तुडु	tus	तुडुशुडुतु	डुनुनुनु, डुनुनुनु
तुडुनु 8 कु.	तुडुनु	trñ	तुडुनुनुतु / तुडुनुनुते	गुनुनुनु (हुनुनुनुनु)
तुडुनु 4 डु.	तुडुनु	trp	तुडुनुनुतु	डुनुनुनु
तुडुनु 10 कु.	तुडुनु	trp	तुडुनुनुनुतु / -ते	डुनुनुनु, शुकुडुनुनुनु
तुडुनु 7 डु.	तुडुनु	trh	तुडुनुनुनुतु	शुडु, डुडुनुनुनुनुनुनु
तुडुनु (तुडुनु) 1 डु.	तुडुनु	tī	तुडुनुनुतु	वुडुनुनुनुनुनु, शुडुनुनुनु
तुडुनु 1 डु.	तुडुनु	tyaj	तुडुनुनुनुतु	हुडुनुनुनुनुनु, शुडुनुनुनु

शतृ (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लगु)	ความหมาย
तरु 1 अ.	त्रप्	trap	त्रपते	ละอาย
तरसु 1 प.	त्रस्	tras	त्रसति	ขลาด, กลัว
तरुणु 6 प.	त्रुट्	trut	त्रुटति	ตัด, ผ่า
तौर (तरायु) 1 अ.	त्रै	trai	त्रायते	ระวัง, รักษา
तरु 1 अ.	त्वर्	tvar	त्वरते	รีบ(รีบทำ)
तणु 10 अ.	दण्ड्	dand	दण्डयति / -ते	ลงโทษ, ทรมาน
तय 1 अ.	दय्	day	दयति	ให้(ด้วยความยินดี)
तरितरा 2 प.	दरिद्रा	daridra	दरिद्राति	จน
तल 1 प.	दल्	dal	दलति	ตัด, แบ่ง
तल 1 प.	दश्	daś	दशति	กัด, ต่อย
तल (तंकु) 10 अ.	दश्	daś	दंशयते	กัด, ต่อย
तह 1 प.	दह्	dah	दहति	เผา, ไหม้
ता 2 प.	दा	dā	दाति	ตัด
ता 3 अ.	दा	dā	ददाति / दत्ते	ให้
ता (यजु) 1 प.	दा	dā	यच्छति	ให้
तिव (तीव) 4 प.	दिव्	div	दीव्यति	เล่น
तिक 6 अ.	दिश्	diś	दिशति / -ते	แสดง, ชี้
तिह 2 अ.	दिह्	dih	देग्धि / दिग्धे	เพิ่มขึ้น, ละสม, ขยาย
तीप 4 अ.	दीप्	dīp	दीप्यते	ส่องแสง
तु 5 प.	दु	du	दुनोति	ทำร้าย, ให้ทุกข์
तुष 4 प.	दुष्	duṣ	दुष्यति	ชั่ว, ผิด
तुह 2 अ.	दुह्	duh	दोग्धि / दुग्धे	รีดนม
तु 4 अ.	दू	dū	दूयते	เดือดร้อน, เปียดเปียน
तुद्यु 1 अ.	द्युत्	dyut	द्योतते	ส่องแสง, รุ่งเรือง, ประกาศ
तरा 2 प.	द्रा	drā	द्राति	วิ่ง, หนี, นอน
तरु (तरु) 1 प.	द्रु	dru	द्रवति	ไป
तरुह 4 प.	द्रुह्	druh	द्रुह्यति	ทำร้าย
तृ 9 प.	दृ	ḍr	दृणाति	ฉีก, ดึง, ขาด, ทำลาย
तृ (तृथ) 6 अ.	दृ	ḍr	आद्रियति	บูชา, นมัสการ (लग अा नृनृातृ)
तृप 4 प.	दृप्	ḍrp	दृप्यति	ดีใจ, ชื่นชม, ยินดี

शब्द (ไทย)	वैयकरणिक	रोमन	द्वय (संस्कृत)	अर्थ
दृश्य (पश्य) 4 प.	दृश्	drś	पश्यति	दु, हेन
दृष्टि 2 अ.	दृष्टि	dviṣ	द्वेष्टि / द्विष्टे	केलियदङ्ग
धा 3 अ.	धा	dhā	दधाति / धत्ते	त्रङ्गवै, ठीवै
धाव 1 प.	धाव्	dhāv	धावति	वैङ्ग, लङ्ग, ङङ्ग
धु 5 अ.	धु	dhu	धुनोति / धुनुते	लङ्ग, ठीव, खेया
धु 5 अ.	धू	dhū	धूनोति / धूनुते	लङ्ग, ठीव, खेया
धु 9 अ.	धू	dhū	धुनाति / धुनीते	लङ्ग, ठीव, ठीव
धु (धुव) 6 प.	धू	dhū	धुवति	केलियठीव
धु (धुन) 10 अ.	धू	dhū	धूनयति / -ते	लङ्ग, ङङ्गयङ्ग
धु 10 अ.	धु	dhr	धारयति / -ते	त्रङ्गवै, ङङ्गङ्ग, ङङ्गङ्ग
धु (धुव) 1 अ.	धु	dhr	धरति / -ते	त्रङ्गवै
धुष 5 प.	धुष्	dhrṣ	धुष्णोति	ठीवठीव, ठीवठीव, ठीवठीव
धुमा (धुम) 1 प.	धुमा	dhmā	धुमति	ठीव, ठीवठीव
धुवन् 1 प.	धुवन्	dhvan	धुवनति	ठीव, ठीवठीव
धुवन् 10 अ.	धुवन्	dhvan	धुवनयति / -ते	ठीव, ठीव, लङ्ग
धे (धुष) 1 प.	धे	dhe	धुयति	ठीव, ठीव
धुयै (धुयाय) 1 प.	धुयै	dhyai	धुयायति	ठीव, ठीव
धु 1 प.	धु	naṭ	धुनति	ठीवठीव
धु 1 प.	धु	nad	धुनति	ठीवठीव
धु 1 प.	धु	nand	धुनति	ठीवठीव
धु 1 प.	धु	nam	धुनति	ठीवठीव
धु (धुम) 1 प.	धु	nām	धुनति	ठीवठीव
धु 1 प.	धु	nard	धुनति	ठीवठीव(ठीवठीव), ठीवठीव
धु 4 प.	धु	naś	धुनति	ठीवठीव, ठीवठीव, ठीवठीव
धु 4 अ.	धु	nah	धुनति / -ते	ठीव, ठीव
धु 3 अ.	धु	nij	धुनति / धुनिके	ठीव, ठीव, ठीवठीव
धु 1 प.	धु	nind	धुनति	ठीवठीव
धु (धुय) 1 अ.	धु	nī	धुनति / -ते	ठीवठीव
धु 2 प.	धु	nu	धुनति	ठीवठीव, ठीवठीव
धु 6 अ.	धु	nud	धुनति / -ते	ठीवठीव, ठीवठीव

शब्द (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लगु)	ความหมาย
नुद 4 प.	नुत्	nrt	नृत्यति	ฟ้อนรำ
पज 1 दु.	पच्	pac	पचति / -ते	หุง, ต้ม
पज 1 प.	पठ्	paṭh	पठति	อ่าน, ศึกษา, เรียน
पद 1 प.	पत्	pat	पतति	ตก, บินไป
पा 2 प.	पा	pā	पाति	รักษา
पा (पिप) 1 प.	पा	pā	पिबति	ดื่म
पारु 10 दु.	पार्	pār	पारयति / -ते	สำเร็จ
पाल 10 दु.	पाल्	pāl	पालयति / -ते	รักษา, คຸ່มครอง
पिषु 7 प.	पिष्	piṣ	पिनष्टि	ขี้, ต่า, โขลก, บด
पीडु 10 दु.	पीड्	pīd	पीडयति / -ते	เบียดเบียน, บีบคั้น
पुषु 4 प.	पुष्	puṣ	पुष्यति	บำรุง, เลี้ยง
पुषु 9 प.	पुष्	puṣ	पुष्णाति	เลี้ยง, บำรุง
पुषु 4 प.	पुष्प्	puṣp	पुष्प्यति	เมล็ดดอก(ต้นไม), บาน
पु 9 दु.	पू	pū	पुनाति / पुनीते	ชำระ, ทำให้สะอาด, บริสุทธิ
पुषु 10 दु.	पूज्	pūj	पूजयति / -ते	บูชา
पूरु 4 अ.	पूर	pūr	पूर्यते	เต็ม
पूरु 10 दु.	पूर	pūr	पूरयति / -ते	ปกครอง, คຸ່มครอง
पृठा 10 दु.	पृ	pṛ	पारयति / -ते	เต็ม, คຸ່มครอง
पृठा 3 प.	पृ	pṛ	पिपर्ति	คຸ່มครอง, บรรจุ, เต็ม
पृठा 9 प.	पृ	pṛ	पृणाति	รักษา, บรรจุ, เต็ม
प्रच्छु (प्रच्छु) 6 प.	प्रच्छ्	prach	पुच्छति	ถาม
प्रथ 1 अ.	प्रथ्	prath	प्रथते	รู้, สามารถ
प्रथ 10 दु.	प्रथ्	prath	प्रथयति / -ते	สื่อนาม, แผ่, กระจาย
प्रा 2 प.	प्रा	prā	प्राति	บรรจุ, ให้เต็ม
प्री 4 अ.	प्री	prī	प्रीयते	พอใจ, ยินดี, รัก
प्री 9 दु.	प्री	prī	प्रीणाति / प्रीणीते	พอใจ, ยินดี, รัก
प्री (प्रीण) 10 दु.	प्री	prī	प्रीणयति / -ते	พอใจ, ยินดี, รัก
प्लुषु 4 प.	प्लुष्	pluṣ	प्लुष्यति	เผา, ไหม้
पसा 2 प.	प्सा	psā	प्साति	กิน
फल 1 प.	फल्	phal	फलति	เมล็ดผล

धातु (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
फुल्ल 1 प.	फुल्	phull	फुल्लति	ขยายตัว, บาน (ดอกไม้)
बन्धु (बन्धु) 9 प.	बन्ध्	bandh	बन्धति	ผูก
बाध् 1 अ.	बाध्	bādh	बाधते	ลำบาก
बुक्क 1 प.	बुक्क	bukk	बुक्कति	เห่า
बुध् 4 अ.	बुध्	budh	बुध्यति	รู้
बुध् (बोध्) 1 अ.	बुध्	budh	बोधति / -ते	รู้, ตรัสรู้
ब्रू 2 अ.	ब्रू	brū	ब्रूवति, आह / -ते	พูด, กล่าว
भक्ष् 10 अ.	भक्ष्	bhaks	भक्षयति / -ते	กิน
भज् 1 अ.	भज्	bhaj	भजति / -ते	เซพ, คบหา, ได้
भञ्ज् 7 प.	भञ्ज्	bhañj	भनक्ति	บด, ขยำ, หัก
भण् 1 प.	भण्	bhaṇ	भणति	พูด, กล่าว
भर्त्स 10 अ.	भर्त्स्	bharts	भर्त्सयते	ขู่, คุกคาม, นินทา
भा 2 प.	भा	bhā	भाति	ส่องแสง
भाष् 1 अ.	भाष्	bhāṣ	भाषते	พูด
भास् 1 अ.	भास्	bhās	भासते	ส่องแสง
भिक्ष् 1 अ.	भिक्ष्	bhiks	भिक्षते	ขอ
भिद् 7 अ.	भिद्	bhid	भिनक्ति / भिन्ते	ทำลาย
भी 3 प.	भी	bhī	बिभेति	กลัว, ขลาด
भुज् 7 अ.	भुज्	bhuj	भुनक्ति / भुङ्के	รักษา, กิน
भू (भाव्) 1 प.	भू	bhū	भवति	มี, เป็น
भू 10 अ.	भू	bhū	भावयते	ได้, บรรลุ, ถึง
भू 10 अ.	भू	bhū	भावयति / -ते	เป็น, ทำให้บรรลุ
भूष् 1 प.	भूष्	bhūṣ	भूषति	ประดับ, ตกแต่ง
भूष् 10 अ.	भूष्	bhūṣ	भूषयति / -ते	ประดับ, ตกแต่ง
भ्रम् 1 प.	भ्रम्	bhram	भ्रमति	ลั่น, หมุน, วน, ไป
भ्रम् (भ्राम्) 4 प.	भ्रम्	bhram	भ्राम्यति	เดรีดเดร, เทียวไป
भ्राञ् 1 अ.	भ्राञ्	bhrāj	भ्राजते	ส่องแสง, ประภาศ
भृ (भृ) 1 अ.	भृ	bhr	भरति / -ते	ถือไว้, นำไป
भृ 3 अ.	भृ	bhr	बिभर्ति / बिभृते	อุดหนุน, เลี้ยงดู, บำรุง
मण्ड् 10 अ.	मण्ड्	maṇḍ	मण्डयति / -ते	ตกแต่ง, ประดับ

ဇာတု (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
मह (माह) 4 प.	मद्	mad	माद्यति	ยินดี, มัวเมา
मन 4 अ.	मन्	man	मन्यते	คิด
मन 8 प.	मन्	man	मनुते	พิจารณา, คิด
मन्तृ ⁴⁷ 10 अ.	मन्त्र्	mantr	मन्त्रयते	ปรึกษา, พิจารณา
मन्थ (मण्) 9 प.	मन्थ्	manth	मथ्नाति	คน, กวน
मसृ (मशृ) 6 प.	मस्ज्	masj	मज्जति	ชำระ, ทำให้หมดจด, จม, ดำน้ำ
मह 10 अ.	मह्	mah	महयति / -ते	บูชา
मा 2 प.	मा	mā	माति	วัด, ดวง, สร้าง
मा 3 अ.	मा	mā	मिमीते	วัด, กำหนด, สร้าง
मान 10 अ.	मान्	mān	मानयति / -ते	บูชา
मार्ज 10 अ.	मार्ग्	mārg	मार्गयति / -ते	เสาะหา, แสวงหา
मार्ज 10 अ.	मार्ज्	mārij	मार्जति / -ते	ชำระ, หมดจด
मि 5 अ.	मि	mi	मिनोति / मिनुते	ชว่าง, ปา
मिल 6 अ.	मिल्	mil	मिलति / -ते	คบ, เกี่ยวข้อง, ปิด
मिर् 10 अ.	मिश्	miśr	मिश्रयति / -ते	ผสม, ปน
मी 1 प.	मील्	mīl	मीलति	หลับตา, ปิดตา
मुज (मुण्) 6 अ.	मुच्	muc	मुञ्चति / -ते	ปล่อย, พัน
मुज 10 अ.	मुच्	muc	मोचयति / -ते	ปล่อย, พัน
मुह (โมह) 1 अ.	मुद्	mud	मोदते	ยินดี
मुह 10 अ.	मुद्	mud	मोदयति / -ते	บด, ทบ, ทำลาย, ผสม
मुष् 9 प.	मुष्	muṣ	मुष्णाति	ลัก, ขโมย
मुह 4 प.	मुह्	muh	मुह्यति	ลึ้ม, หลง
मुत् 10 अ.	मुत्र्	mūtr	มูत्रयति / -ते	ถ่ายปัสสาวะ
มूर्ज 1 प.	มूर्च्छ्	mūrcc	มूर्च्छति	สิ้นสติ
มฤ (มริย) ⁴⁸ 6 अ.	มृ	mr	มริยते	ตาย
มฤค 10 अ.	มृग्	mrg	มृगयते	เที่ยวหา, ล่า(สัตว์), ติดตาม
มฤช 2 प.	มृจ्	mrj	มार्ชิ	ชะล้าง, ชำระ

⁴⁷ บางคราวผันฝ่ายปรัสนิมิตบ้าง เช่น मन्त्रयति

⁴⁸ ဇာတု မုဂ္ဂံ ဖြစ်ပေသော မြစ်၊ ရွှေ၊ ချွေ

धातु (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (ลघु)	ความหมาย
मृञ् 10 अ.	मुञ्	mrj	मार्जयति / -ते	ชำระ, หอมดจด
मृक् 6 प.	मृश्	mrś	मृशति	ถูกต้อง, จับ
मृष् 4 अ.	मुष्	mrṣ	मुष्यति / -ते	อดโทษ, ยกโทษ, อดกลั้น
मृष् 10 अ.	मुष्	mrṣ	मर्षयति / -ते	ยกโทษให้, อดทน
मृना (मनु) 1 प.	म्रा	mnā	मनति	คิด, ปรีกษา
म्लै (म्लाय) 1 प.	म्लै	mlai	म्लायति	เหนื่อย, ทำให้เหนื่อย
यञ् 1 अ.	यञ्	yaj	यजति / -ते	บูชา
यत् 1 अ.	यत्	yat	यतते	พยายาม, พากเพียร
यम् (यज्) 1 प.	यम्	yam	यच्छति	ให้, จัดให้, จัดหาให้
यस् 4 प.	यस्	yas	यस्यति	พยายาม
या 2 प.	या	yā	याति	ไป
याच् 1 अ.	याच्	yāc	याचति / -ते	ขอ
यु 2 प.	यु	yu	यैति	เชื่อม, ต่อ, ร่วมกัน
युञ् 4 अ.	युञ्	yuj	युज्यते	ตรึงตรอง, เฟง(ในสมาธิ)
युञ् 7 अ.	युञ्	yuj	युनक्ति / युञ्जे	ร่วม, เชื่อม, ต่อ
युञ् 10 अ.	युञ्	yuj	युजयति / -ते	ประกอบ
युध् 4 अ.	युध्	yudh	युध्यते	รบ, ต่อสู้กัน
रक्ष् 1 प.	रक्ष्	rakṣ	रक्षति	คุ้มครอง, รักษา
रच् 10 अ.	रच्	rac	रचयति / -ते	แต่ง, เขียน, จัดเตรียม
रञ् 4 अ.	रञ्	rañj	रज्यति / -ते	ข้อม
रट् 1 प.	रट्	raṭ	रटति	ร้องเรียก, ตะโกน, บริภาษ
रभ् 1 अ.	रभ्	rabh	आरभते	ปรารภ, เริ่มต้น (มี आ भทหน้า)
रम् 1 अ.	रम्	ram	रमते	ยินดี
रह् 10 अ.	रह्	rah	रहयति / -ते	สละ
रा 2 प.	रा	rā	राति	ให้
राञ् 1 अ.	राञ्	rāj	राजति / -ते	รุ่งเรือง, สุขใส
रु 2 प.	रु	ru	रैति, र्वीति	ร้อง, โกรธ
रुच् (रोज्) 1 अ.	रुच्	ruc	रोचते	ยินดี, รุ่งเรือง
रुञ् 6 प.	रुञ्	ruj	रुजति	ทำลาย, เสียดแทง
रुढ् 2 प.	रुढ्	rud	रोदिति	ร้องไห้

छातु (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
रुध् 7 छु.	रुध्	rudh	रुणद्धि / रुन्द्धे	ปิด, กั้น
रुष 10 छु.	रुष्	ruṣ	रुषयति / -ते	โกรธ, ไม่พอใจ
रुह् (रोह) 1 प.	रुह्	ruh	रोहति	งอกขึ้น
रूप 10 छु.	रूप्	rūp	रूपयति / -ते	สร้าง, แสดงรูป, คุ่ม
लक्ष 10 छु.	लक्ष्	lakṣ	लक्षयति / -ते	มองดู, จ้อง, พิจารณา
लंघ् 1 अ.	लंघ्	laṅgh	लंघते	ก้าวล่วง, กระโดด
लङ्घ 10 छु.	लङ्घ्	laṅgh	लङ्घयति / -ते	ถึง, ไป, กระโดด
लप 1 प.	लप्	lap	लपति	กล่าว, พูด
लभ 1 अ.	लम्	labh	लभते	ได้
लल 10 अ.	लल्	lal	लालयते	เล่น, หยอก, เล่นปล้ำกัน
लष 1 प.	लष्	laṣ	लषति	ปรารภ
लस 1 प.	लस्	las	लसति	ส่องแสง
ला 2 प.	ला	lā	लाति	รับ, ถือเอา
लिख 6 प.	लिख्	likh	लिखति	เขียน
लिप-लिम्प 6 छु.	लिप्	lip	लिम्पति / -ते	ฉาบ, ทา
लिह 2 छु.	लिह्	lih	लेढि / लीढे	เลีย, ล้ม
ली 4 अ.	ली	lī	लीयते	ติด, ยึด
ली ⁴⁹ 9 प.	ली	lī	लीनाति	หลอม, ละลาย
लुञ् (लुञ्ज) 1 प.	लुञ्	luth	लुञ्ठति	ลัก, ขโมย
लुप (लुम्प) 6 छु.	लुप्	lup	लुम्पति / -ते	ตัด, ลบ
लुभ 4 प.	लुम्	lubh	लुभयति	ปรารภนามาก, โลก
लू 9 छु.	लू	lū	लुनाति / लुनीते	ตัด
लोक 1 अ.	लोक्	lok	लोकते	ดู, เห็น, สว่าง
लोक 10 छु.	लोक्	lok	लोकयति / -ते	ส่องแสง, สว่าง
लोञ् 1 अ.	लोच्	loc	लोचते	เห็น, ดู
लोञ् 10 छु.	लोच्	loc	लोचयति / -ते	กล่าว, ส่องแสง
वञ् 2 प.	वच्	vac	वक्ति	พูด, กล่าว
वञ् 3 प.	वच्	vac	विवक्ति	พูด, กล่าว

⁴⁹ เป็นछातुหมวดที่ 1 ด้วย เช่น लीयते

धातु (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
वह 1 प.	वद्	vad	वदति	พูด, กล่าว
वह 10 दु.	वद्	vad	वदयति / -ते	บอก, ชี้แจง
वह 8 अ.	वन्	van	वनुते	ขอ, เทียบแสวงหา
वह 1 अ.	वन्द्	vand	वन्दते	ไหว้
वह 1 दु.	वप्	vap	वपति / -ते	หว่าน
वह 1 प.	वम्	vam	वमति	ปล่อยออกมา, อาเจียน
वह 10 दु.	वर्	var	वरयति / -ते	ปรารถนา, ขอ
वह 10 दु.	वर्ण्	varṇ	वर्णयति / -ते	พรรณนา, อธิบาย
वह 10 दु.	वर्ध्	vardh	वर्धयति / -ते	ตัด, แบ่ง, บรรจุ, เต็ม
वह 1 अ.	वल्	val	वल्ते	เคลื่อนไป, เทียบไป, เดิน
वह 1 दु.	वस्	vas	वसति / -ते	พำนักอยู่, อาศัยอยู่
वह 2 अ.	वस्	vas	वस्ते	อยู่, สวม, ใส่, แต่งตัว
वह 10 दु.	वस्	vas	वसयति / -ते	รัก, ตัด, ฆ่า
वह 1 दु.	वह्	vah	वहति / -ते	ไป, ลอยไป, พาไป
वह 2 प.	वा	vā	वाति	ไป, พัดไป, เป่า
वह 1 प.	वाञ्छ्	vāñch	वाञ्छति	ปรารถนา, อยาก
विह 6 अ.	विज्	vij	विजते	กลัว, สั่น, เขย่า
विह 2 प.	विद्	vid	वेक्ति	รู้
विह 4 अ.	विद्	vid	विद्यते	เป็น, มี, ปรากฏ (ถูกค้นพบ)
विह 7 अ.	विद्	vid	विन्दते	พิจารณา
विह 10 अ.	विद्	vid	विदयते	รู้, ทราบ
विह (विह) 6 दु.	विद्	vid	विन्दति / -ते	ได้รับ, ประสบ, บรรลุ
विह 6 प.	विश्	viś	विशति	เข้าไป
विह 10 दु.	वीज्	vīj	वीजयति / -ते	พัด, โบก
वह 5 दु.	वृ	vr̥	वृणोति / वृणुते	เลือก
वह 9 अ.	वृ	vr̥	वृणीते	เลือก, รับผิดชอบ, ให้
वह 10 दु.	वृ	vr̥	वारयति / -ते	เลือก, คลุม, คุ่มครอง
वह 10 दु.	वृज्	vr̥j	वर्जयति / -ते	งดเว้น
वह 1 (वह) 1 अ.	वृत्	vrt	वर्तते	เป็นไป, มี
वह 1 (वह) 1 अ.	वृध्	vr̥dh	वर्धते	เจริญ, งอกงาม

छातु (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
वृष (वृष) 1 प.	वृष्	vrṣ	वर्षति	ฝนตก
व्यक् 1 अ.	व्यक्	vyak	व्यकते	กลัว, ขลาด
व्यध् (विध्) 4 प.	व्यध्	vyadh	विध्यति	แทง, ยิง, ต่อด้าน
व्यय् 10 अ.	व्यय्	vyay	व्यययति / -ते	ใช้จ่าย, ส่งไป
व्रज् 1 प.	व्रज्	vraj	व्रजति	ไป
व्रण् 10 अ.	व्रण्	vraṇ	व्रणयति / -ते	ทำร้าย
वे (वय्) 1 अ.	वे	ve	वयति / -ते	ถัก, ทอผ้า
वेप् 1 अ.	वेप्	vep	वेपति	สิ้น, เขย่า, เคลื่อนไหว
वेष्ट् 1 अ.	वेष्ट्	veṣṭ	वेष्टते	แวดล้อม, ล้อมรอบ
शक् 5 प.	शक्	śak	शक्नोति	อาจ, สามารถ
शङ्क् 1 अ.	शङ्क्	śank	शङ्कते	สงสัย
शप् ⁵⁰ 1 अ.	शप्	śap	शपति / -ते	สาป, แข่ง
शब्द् 10 अ.	शब्द्	śabd	शब्दयति / -ते	ออกเสียง, กล่าว
शम् (शाम्) 4 प.	शम्	śam	शाम्यति	หยุด,สงบ, ระวัง
शंस् 1 प.	शंस्	śams	शंसति	สรรเสริญ
शास् 2 प.	शास्	śās	शास्ति	ปกครอง, สั่งสอน
शास् 2 अ.	शास्	śās	आशास्ते	ปรารถนา (มี अ / อธิ บทหน้า)
शिक्ष् 1 अ.	शिक्ष्	śikṣ	शिक्षते	ศึกษา
शिष् 7 प.	शिष्	śiṣ	शिनष्टि	แปลก, วิเศษ, จำแนก, แสดง
शी 2 अ.	शी	śī	शीते	นอนหลับ
शील् 10 अ.	शील्	śīl	शीलयति / -ते	ทรงไว้, เรียง, ฝึก, หัด
शुच् (शौच्) 1 प.	शुच्	śuc	शोचति	โศกเศร้า, เสียใจ
शुध् 4 प.	शुध्	śudh	शुध्यति	บริสุทธิ์, สะอาด
शुभ् (शौभ्) 1 अ.	शुभ्	śubh	शोभते	ส่องแสง, สุกใส, งาม
शुष् 4 प.	शुष्	śuṣ	शुष्यति	แห้ง
श्रण् 10 अ.	श्रण्	śraṇ	विश्राणयति / -ते	ให้ (มี वि เป็นบทหน้า)
श्रम् (श्राम्) 4 प.	श्रम्	śram	श्राम्यति	ทา, เชียน, วาด, เหนือ, ล้า
श्रा 2 प.	श्रा	śrā	श्राति	หุง, ต้ม

⁵⁰ เป็นछातुหมวดที่ 4 ด้วย เช่น शम्यति /-ते

ธาตุ (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (ลฎ)	ความหมาย
ศฺริ (ศย) 1 อ.	श्रि	śri	श्रयति / -ते	พึ่ง, อาศัย, คบหา
ศฺรุ (ศฤ) ⁵¹ 1 ป.	श्रु	śru	श्रुणोति	ฟัง, ได้ยิน
ศฺลาष् 1 อ.	श्लाघ्	ślāgh	श्लाघते	ยกย่อง, สรรเสริญ
ศฺลิष् 4 ป.	श्लिष्	śliṣ	श्लिष्यति	กอด, รวม, เกาะ
ศฺลิษ 10 อ.	श्लिष्	śliṣ	श्लिषयति / -ते	กอด, รวม, เกาะ
ศฺवल 2 ป.	श्वस्	śvas	श्वसिति	หายใจ, อยู่
ษฺฐिव (ษฺฐิว) 4 ป.	शिव्	ṣthiv	शिव्यति	ถ่ม, บ้วน
สท (สัท) 6 ป.	सद्	sad	सीदति	นั่ง, จม
สน 8 อ.	सन्	san	सनोति / สनुते	ให้
สภาช 10 อ.	सभाज्	sabhāj	सभाजयति / -ते	พอใจ, เห็น, แสดง
สห 1 อ.	सह	saha	सहते	ทรงไว้, ทนทาน
สห 10 อ.	सह	saha	साहयति / -ते	อดทน
सानตฺว 10 อ.	सान्त्व	sāntv	सान्त्वयति / -ते	ปลอบ, ทำให้เบาใจ
สิ 5 อ.	सि	si	सिनोति / सिनुते	เย็บ, ร้อย, ผูก, มัด
สิञ (สิญจ) 6 อ.	सिच्	sic	सिञ्चति / -ते	พรม, รด(น้ำ)
สิท 4 อ.	सिद्	sid	सिद्यते	มีทุกข์, เป็นทุกข์
สิธ 4 ป.	सिध्	sidh	सिध्यति	สำเร็จ
สิว (สิว) 4 ป.	सिव्	siv	सीव्यति	เย็บ
สุ 5 อ.	सु	su	सुनोति / सुनुते	ไหล, บีบ, คั้น(ผลไม้, น้ำโสม)
สุช 10 อ.	सुख्	sukh	सुखयति / -ते	เป็นสุข
สู 2 อ.	सू	sū	सूते	ให้เกิด, คลอด
สู 4 อ.	सू	sū	सूयते	นำออก, คลอด
สูท 1 อ.	सूद्	sūd	सूदते	เบียดเบียน, ทำอันตราย
สูท 10 อ.	सूद्	sūd	सूदयति / -ते	ทำร้าย, ทำลาย, ฆ่า
สุธ (ธว) 1 ป.	सु	sr	धावति	วิ่ง
สุธ (สร) 1 ป.	सु	sr	सरति	เคลื่อน, ย้าย, แล่น
สุधช 6 ป.	सुज्	srj	सुजति	สร้าง, ทำขึ้น
สุधป (สรป) 1 ป.	सुप्	srp	सर्पति	ไป, เลื้อย

⁵¹ เป็นธาตุหมวดที่ 1 แต่การผันวิภक्तिเหมือนกับธาตุหมวดที่ 8

ဇာတု (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
स्खल 1 प.	स्खल्	skhal	स्खलति	เดินถลาไป, หกล้ม
स्तम्भ 9 प.	स्तम्	stambh	स्तम्भति	ขัดขวาง, ทรงไว้, ดื้อ
स्तु 2 दु.	स्तु	stu	स्तैति, स्तवीति / स्तुते, स्तुवीते	ยกย่อง, สรรเสริญ
स्तृ 5 दु.	स्तृ	str	स्तृणोति / स्तृणुते	ปกปิด, ปกคลุม
स्तृ 9 दु.	स्तृ	str	स्तृणाति / स्तृणीते	ปกครอบ, ปิดบัง
स्था (दीर्घ) 1 प.	स्था	sthā	तिष्ठति	ยืน, ตั้งอยู่
स्ना 2 प.	स्ना	snā	स्नाति	อาบน้ำ
स्निह 4 प.	स्निह	snih	स्निहति	รัก
स्पन् 1 अ.	स्पन्द	spand	स्पन्दते	สั่น, เคลื่อนไหว, เต้น
स्पर्थ 1 अ.	स्पर्थ	spardh	स्पर्थते	โต้แย้ง, ทำทนาย, ชิงดี
स्पश् 10 अ.	स्पश्	spas	स्पश्यते	กอดรัด, ร้อย, รวม
स्पृ 6 प.	स्पृ	sprś	स्पृशति	สัมผัส, ถูกต้อง, ล้าง
स्पृ 10 दु.	स्पृ	sprh	स्पृहति / -ते	ปรารถนา, ต้องการ, อยากร
स्फुट 6 प.	स्फुट	sphut	स्फुटति	เฟล็ดดอก, บาน, แยม
स्फुट 10 दु.	स्फुट	sphuṭ	स्फुटयति / -ते	แตก, ทำลาย
स्फुर 6 प.	स्फुर	sphur	स्फुरति	กระพริบ, เคลื่อนไหว
स्म 1 प.	स्म	smr	स्मरति	จำได้, ระลึกถึง
स्यन् 1 अ.	स्यन्द	syand	स्यन्दते	ไหลออก, ประพรม, ริน, กลั่น
स्रंस 1 अ.	स्रंस	srams	स्रंसते	จมลง, ตก, ร่วง, หล่น
स्रु (स्रु) 1 प.	स्रु	sru	स्रवति	ไป, เคลื่อนไป
स्व 1 अ.	स्व	svaj	स्वजते	กอด, รวมกัน
स्व 1 अ.	स्व	svad	स्वदते	ชอบชิม, ชอบกิน
स्व 2 प.	स्व	svap	स्वपिते	หลับ
स्वा 10 दु.	स्वाद	svād	स्वादयति / -ते	ชิม, กิน
सेध 1 प.	सेध	sedh	सेधति	ไป
हन् 2 प.	हन्	han	हन्ति	ฆ่า
हष् 4 प.	हष्	haṣ	हष्यति	ร่าเริง
हस् 1 प.	हस्	has	हसति	หัวเราะ
हा 3 प.	हा	hā	जहाति	ทิ้ง, ละ

ธาตุ (ไทย)	เทวนาครี	โรมัน	ตัวอย่าง (लग्)	ความหมาย
हा 3 อ.	हा	hā	जिहिते	ไป
हि 5 ป.	हि	hi	हिणोति	ไป
हिंस 7 ป.	हिंस्	hims	हिनस्ति	ฆ่า, ทำร้าย, เบียดเบียน
हिंस 10 ฉ.	हिंस्	hims	हिस्यति / -ते	ทำร้าย, เบียดเบียน
हु 3 ป.	हु	hu	जुहोति	กิน, บูชาด้วย
हृ (हर) 1 ฉ.	हृ	hr	हरति / -ते	นำไป
हृष 4 ป.	हृष्	hrṣ	हृष्यति	ยินดี
हृन् 2 อ.	हृन्	hnu	हुते	ซ่อน, ปิดบัง, อำพราง
ह्री 3 ป.	ह्री	hrī	जिह्रेति	ละลาย, มีความละลาย
हृल 10 ฉ.	हृल्	hlap	हृलयति / -ते	พูด(ไม่ดี)
हृल 1 อ.	हृल्	hlād	हृलयते	มีความสุข, ยินดี, รื่นรมย์
ह्व (ह्वय) 1 ฉ.	ह्व	hve	ह्वयति / -ते	ร้องเรียก
हू, (हूवा) ⁵² 4 ฉ.	हू	hū	ह्वयति / -ते	ร้องเรียก

⁵²William Dwight Whitney, **The roots, verb-forms, and primary derivatives of the Sanskrit language**, Reprint ed. (Delhi: Motilal Banarsidass, 1983), 206.

ดรรชนีค้นคำ

อ	ข
อชันตะ 37, 40	โฆษะ 1, 21, 30, 31
อโฆษะ 1, 21, 30, 31	
อนิยมสรรพนาม 102	ช
อนุนาสิก्य 9	ชิวามูลีเย 9, 30
อรรธวิสรคะ 9	ฐ
อรรธสระ 8, 14	ฐาน 1, 3, 4, 5, 14, 21, 30, 113
อวัครหะ 7, 9, 18, 26, 27, 28	
อนุสวาระ 8, 29	ด
อันตะสธา 15	ตัวเลข 5, 38, 113
อัพยยศัพท์ 113, 127	ติงูวิภักติ (ติงนุต) 38, 140
อุ	น
อุปัทมานีเย 9, 30	นาม 37
อุปสรรค 127	นิบาต 128
	นิยมสรรพนาม 98
อ	บ
อษมัน 1, 8, 14, 21, 24, 30	บุรุษสรรพนาม 93
ก	ป
กรियाอาชยาด 139	ปรตย 15, 147
การก 38, 39	ประพันธสรรพนาม 103
การเปลี่ยนฐาน 21	ปริวรรต 5
การเปลี่ยนคุณภาพ 21	ปัจจัย 15, 62, 73, 75, 85, 127, 136, 139, 148, 147
การันต์ 37	ปฤจาสรรพนาม 103
ค	
คุณนาม (คุณศัพท์) 37, 93, 106	

พ

พจน์ 37, 38, 140, 175
พยัญชนะ 1, 2, 3, 5
พยัญชนะการันต์ 38, 61
พยัญชนะกึ่งสระ 14
พยัญชนะวรรค 1, 3
พยัญชนะเศษวรรค 4
พยัญชนะสนธิ 21, 26, 27, 28

ร

เรषะ 9, 188

ล

ลकार 38, 140, 146
ลิงค์ 37
เลข 5, 38, 113, 120, 121, 125

ว

วิภक्ति 38, 140

विराम 2, 5, 9

विसर्क 9, 30, 33, 40, 70

स

सन्धिภายนอก 13, 15, 18
सन्धिภายใน 13, 15, 18, 65
सरणाम 37, 93
सरणामसंदर्भित्वा 105
सर 2, 13
सरसन्धि 13
संख्या 113
सुबिभक्ति (सुपन्द) 38, 72, 79

ह

हनन् 19
हनप्लाय 19
हलन्त 61